ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

№ 209 (10.205).
1991 йил
29 октябрь
сешанба
Баҳоси 8 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН ВА РОССИЯ— ТЕНГ ҲУҚУҚЛИЛАР МУЛОҚОТИ

Ўзбекистон билан Россия тенг ҳуқуқли иккала суверен давлат ўртасида тарихан таркиб топган ҳар томонлама дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантираверишга аҳд қилганликларини тасдиқладилар. Президентлар И. А. Каримов ва Б. Н. Ельцин Ўзбекистон делегациясининг Москвага ташрифи натижаларини шундай баҳоладилар.

Президент И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон Республикасининг расмий делегацияси пойтахтда икки кун бўлди. Делегация таркиби салобатли эди. Республика Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев, вице-президент Ш. Р. Мирсаидов, Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Президентнинг маслаҳатчиси Ш. С. Зиёмов, Ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, республика Олий Кенгаши қонунчилик комитетининг раиси Э. Ҳалилов, республика ҳукуматининг Москвадаги доимий вакили вазифасини бажарувчи А. А. Саидов Россия раҳбарлари билан мулоқот ўтказдилар.

СУРАТДА: учрашув пайти. Ф. ҚУРБОНБОЕВ (ЎзТАГ) сурати.

25 октябрь куни Внуково аэропортида И. А. Каримовни ва делегация аъзоларини РСФСР вице-президенти А. В. Руцкой, бошқа расмий кишилар самимий кутиб олдилар.

... Оқ уй. Август исёни тор-мор этилганидан кейин бу бино демократия, озодлик тимсоли бўлиб қолди. Бугун бино пештоқида Россиянинг уч рангли байроғи ёнида мустақил Ўзбекистоннинг байроғи ҳам ҳилпираб турибди.

26 октябрь куни Оқ уйда Президентлар И. А. Каримов билан Б. Н. Ельциннинг амалий учрашуви бўлди, иккала республика раҳбарлари эшикларни ёпиб суҳбатлашдилар, аммо улар ҳужжатлар имзолаш мўлжалланган залга табассум билан чиқишларига қараганда, учрашув натижалари самарали бўлган. Икки суверен давлат расмий делегацияларининг музокаралари ҳам муваффақиятли ўтди.

Имзолаш маросими арафасида ўзаро совғалар топширилди. Энди Оқ уй деворида қадимий Самарқанднинг бир қисми тасвирланган расм билан Алишер Навоий сиймоси туширилган гилам осиғлик туради. Доно шоир ва сиёсатчининг қиёфаси Оқ уйда абадий ҳозиру нозир бўлиб турсин, деди Ислом Абдуғаниевич. Борис Ельцин сердолик тошидан ясалган рус гўзалининг ҳайкалини унга топширди. Кашшофлар ўрмонга, қийин йўлга отланганларида бу нодир тошни ҳамиша ёнларида олиб юришар эди. Айтишларича, бу тош омад келтирар экан. Ҳозирги қийин даврда биргаликдаги йўлимизда бизга ҳам шу тош омад ва бахт келтирсин.

Сўнгра президентлар Ўзбекистон Республикаси ва Россия Совет Федератив Социалистик Республикасининг расмий делегациялари ўртасидаги музокараларнинг якунларига оид ахборотни имзоладилар. Ўзбекистон вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов билан РСФСР Вазирлар Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари О. И. Лобов Россия билан Ўзбекистон ўртасида 1992 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий ҳамкорлик қоидалари тўғрисидаги битимни имзоладилар. Бу муҳим ҳужжатларнинг матнлари бугун матбуотда эълон қилинмоқда.

Ҳужжатларни имзолаш чоғида РСФСР Давлат котиби Г. Э. Бурбулис, ташқи ишлар вазири А. В. Козиров, республика Олий Кенгаши халқаро ишлар ва ташқи иқтисодий алоқалар комитетининг раиси В. П. Лукин, РСФСР Олий Кенгаши республикалараро муносабатлар масалалари, минтақа сиёсати ва ҳамкорлик комитетининг раиси А. Г. Гранберг, Россия Президентининг ёрдамчиси Д. Б. Рюриков ҳозир бўлдилар.

Шундан кейин журналистлар билан суҳбат бўлди.

Биринчи саволни Россия Ахборот бошқармасининг мухбири берди: икки суверен давлат — Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш иккала республикани иқтисодий ва ижтимоий танглиқдан қутултиришга қанчалик кўмаклашади?

Б. Н. Ельциннинг фикри: мустақил республикаларнинг иқтисодий ҳамкорлиги ҳақида биз яқинда Кремлда имзолаган шартноманинг бандлари қийинчилик билан амалга оширилади, деб ҳисоблайман. Шу сабабли мен бу ҳужжатдан беҳад умидвор бўла олмайман. Мустақил давлатлар, шу жумладан Ўзбекистон билан икки томонлама алоқалар бундан кўра ишончлироқ ва мустаҳкамроқдир. Бирон-бир республиканинг Иттифоқда қолиши ёки қолмаслигидан қатъий назар Россия давлатлараро даражада шундай шартномаларни тузаверади. Бугунги ҳужжатнинг имзоланиши кимни ким боқаяпти, деган қуруқ гапларга чек қўяди. Бу — тенг ҳуқуқли шартнома бўлиб, ҳеч ким ҳеч кимни боқаётгани йўқ ёки ҳеч бўлмаганда, бир-бирини тенг асосда боқаяпти. Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги шартнома тез самара беради, деб ўйлайман, Кремль шартномасидан буни кутиб бўлмайди.

И. А. Каримовнинг фикри: мен Борис Николаевичнинг фикрига тўла-тўкис қўшиламан. Ким кимни боқаяпти деган масалага равшанлик киритилгани учун Россия раҳбариятидан миннатдорман. Имзоланган ҳужжатларнинг учта муҳим жиҳатини таъкидлаб ўтмоқчиман. Биринчиси шуки, биз тенг ҳуқуқли мустақил давлатлар сифатида шартнома имзоладик. Биз россияликларга, Россияга иззат-ҳурматимизни ҳар сафар таъкидлашга интиламиз. Ўзбекистон билан Россия ўртасида азалий алоқалар бор. Бу алоқалар шу қадар чуқур илдиз отганки, бу илдизларни суғуриб ташлаш бемаънилик бўлур эди. Тарихни қайтадан ёзишга ҳеч кимнинг ҳақи йўқ. Масаланинг сиёсий жиҳати билан бир қаторда иқтисодий жиҳати ҳам бор.

Россия учун Ўрта Осиё минтақаси хом ашё базаси сифатида ғоят қимматлидир. Бизнинг пахтамиз, ипагимизни олиш Россия учун манфаатли бўлса, Россиянинг молларини олиш биз учун фойдалидир. Шуни масъулият билан айта оламанки, биз Россиясиз, унинг ёрдамисиз, унинг иқтисодиётисиз, унинг табиий бойликларисиз ўз иқтисодиётимизни истиқболда ривожлантира олмаймиз. Халқларимиз ўртасига нифоқ солишга, дўстлигимизни бузишга қодир бўлган куч йўқ. Россия раҳбарияти муносабатларимизга зарар етказадиган беҳуда гап-сўзлардан юқори турганлигидан хурсандман. Жўртгага орамизга нифоқ солмоқчи бўлган кучлар бор. Бунинг уддасидан чиқа олмайдилар. Ўзбекистоннинг барча халқлари россиялик оға-иниларига зўр ҳурмат билан қарайдилар.

Б. Н. Ельцин бундай қўшимча қилди: Биз имзолаган ҳужжатларда яна бир муҳим жиҳат бор, унга миллатидан қатъий назар фуқаролар, Ўзбекистондаги руслар, Россиядаги ўзбеклар тенглиги ёзиб қўйилган.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА РОССИЯ СОВЕТ ФЕДЕРАТИВ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИНИНГ РАСМИЙ ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИ ЎРТАСИДАГИ МУЗОКАРАЛАРНИНГ ЯКУНЛАРИ ЮЗАСИДАН

АХБОРОТ

1991 йил 26 октябрь куни Москвада Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон Республикасининг расмий делегацияси билан РСФСР Президенти Б. Н. Ельцин бошчилигидаги Россия Совет Федератив Социалистик Республикасининг расмий делегацияси ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси ва РСФСР делегациялари Ўзбекистон билан Россия ўртасида тарихан таркиб топган ҳар томонлама дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришга азму қарор берилганини тасдиқладилар. Томонлар ҳамма эътироф қилган халқаро ҳуқуқ меъёрларига, БМТ Уставининг мақсадлари ва қоидаларига, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро меъёрларга, Хельсинки якунловчи актининг ҳамда Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш бошқа ҳужжатларининг қоидаларига сўзсиз содиқ эканликларини билдирдилар ҳамда Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисидаги 1991 йил 31 август қонунига ва РСФСРнинг давлат суверенитети ҳақидаги 1990 йил 12 июнь декларациясига асосланиб қуйидагилар ҳақида келишиб олдилар:

1. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР ўзларининг ўзаро муносабатларида бир-бирларининг суверенитетини ва ҳудудий яхлитлигини ҳурмат қилишга асосланадилар.

2. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР ҳамма эътироф қилган халқаро ҳуқуқ меъёрларига биноан ва ўзларининг қонунларини ҳисобга олиб, ўз ҳудудларида яшаб турган шахсларга хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиш асосида томонлардан бирининг фуқаролигини сақлаб қолиш ёки янгидан олиш ҳуқуқини кафолатлайдилар.

3. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР ўз ҳудуди доирасида тегишли томоннинг ҳуқуқ доирасига мансуб ҳар бир шахсга ирқидан, жинсидан, тилидан, динидан, сиёсий эътиқодларидан, ижтимоий насл-насабидан ёки бошқа ҳолатлардан қатъий назар фуқаролик, сиёсий, ижтимоий, иқтисодий ҳамда маданий ҳуқуқлар ва эркинликларни кафолатлаб берадилар.

4. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР ўз ҳудудида яшаб турган кам сонли миллатларнинг ҳуқуқларини кафолатлайдилар, миллий белгига қараб камситишга йўл қўймаслик юзасидан самарали чораларни кўрадилар.

5. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР барча соҳаларда тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришда ташқи сиёсатда ва ташқи иқтисодий фаолиятда; умумий иқтисодий маконни шакллантиришда, бож сиёсати соҳасида; томонлар учун муштарак бўлган энергетика, транспорт, информатика ва алоқа тизимларини бошқаришда; ядро қуроли устидан ягона назоратни сўзсиз сақлаб қолиб, коллектив хавфсизлик тизимини вужудга келтиришда; жумладан, Орол денгизи ва Оролбўйининг экология тизимини тиклаш ишида ҳамкорлик қилиш тўғрисида махсус битим тузишни назарда тутиб, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида, куч-ғайратларни бирлаштириш мақсадга мувофиқлигига асосланиб иш тутадилар.

6. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР иқтисодий суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш асосида тенг ҳуқуқли иқтисодий ҳамкорликни амалга ошириб, иқтисодий ва молиявий муносабатларнинг барча масалалари, шу жумладан шартномавий нархлар воситаси ва даражалари, жаҳон нархлари асосида ўзаро ҳисоб-китобга ўтиш босқичлари, қимматбаҳо қоғозлар ҳаракати, транзит юк ташиш юзасидан маслаҳатлашувлар ўтказиб турадилар. Томонлар тегишли ҳукуматлараро битимлар тузишни назарда тутадилар.

7. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР маънавий соҳада бир-бирларини ўзаро бойитувчи алоқалар, иккала давлат халқларини бир-бирининг анъаналари билан, маданият соҳасидаги ютуқлар билан таништириш учун зарур шарт-шароитни вужудга келтирадилар.

8. Ўзбекистон Республикаси билан РСФСР бир-бирларида мухтор ваколатхоналар очиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар. Ўзбекистон Республикаси ва РСФСРнинг расмий делегациялари ўртасидаги музокаралар чоғида давлатлараро муносабатларнинг асослари тўғрисида икки томонлама шартнома тузиш зарурлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасининг Президенти Б. ЕЛЬЦИН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН РОССИЯ СОВЕТ ФЕДЕРАТИВ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА 1992 ЙИЛДА САВДО-ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК ПРИНЦИПЛАРИ ТЎҒРИСИДА

БИТИМ

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ва Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси ҳукумати, бундан кейин «томонлар» деб аталади, қарор топган анъанавий савдо-иқтисодий ва маданий алоқаларга асосланиб, шунингдек уларни янада ривожлантиришдан ўзаро манфаатдорликни ҳисобга олиб, қуйидагилар тўғрисида келишдилар:

1-модда

Томонлар шунга келишдиларки, республикаларнинг ўзаро савдо-иқтисодий муносабатлари иқтисодий ҳамжамият доирасида ўзаро манфаатдорлик асосида амалга оширилади. Томонларнинг ҳар бири бошқа республикага иқтисодий зарар етказадиган хатти-ҳаракатларни қилмайди.

2-модда

Томонлар шунга келишдиларки, иқтисодий алоқалар асосан корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, хўжалик ва давлат бошқарувининг ҳудудий (муниципал) ва бошқа органлари ўртасида уларнинг ваколатлари доирасида амалга оширилиши керак.

3-модда

Томонлар ҳукуматлар даражасида маҳсулотлар ва товарларнинг муҳим турларини етказиб беришни бошқаришни амалга оширишга келишдилар ҳамда республикаларнинг иқтисодий органларига 1991 йилнинг 15 ноябригача кўрсатилган бошқариш механизмини ишлаб чиқишни ва имзолаш учун мазкур битимга тегишли иловаларни тайёрлашни топширадилар.

Маҳсулотларнинг бу турларини ўзаро етказиб беришни асосан 1990 йилдагидан кам бўлмаган даражада сақлаб қолишга келишдилар.

Томонлар тегишли бошқарув органлари орқали муҳим турлар рўйхатига кирмаган маҳсулотларни келишилган номенклатура бўйича ўзаро етказиб бериш юзасидан шартномалар тузиш устидан назорат ўрнатишга келишдилар.

4-модда

Томонлар ишлаб чиқаришнинг қарор топган ҳажмларини ҳисобга олиб, маҳсулотлар ва товарларни ўзаро етказиб беришни сақлаб қолишда хўжалик субъектларига ёрдам кўрсатадилар. Ҳар икки республикада истеъмол қилиш ва қайта ишлаш учун мўлжалланган маҳсулотлар қайта экспорт қилинмаслиги керак.

5-модда

Томонлар нарх белгилаш соҳасида келишилган сиёсат ўтказишга ҳамда ўзаро манфаатларга даҳлдор нархларни белгилаш ва бошқаришда биргаликда қарор қабул қилишга келишиб олдилар. 1992 йилдан бошлаб ҳар иккала республика корхоналари ва ташкилотлари томонидан маҳсулот (ишлар ва хизматлар) етказиб бериш учун ҳисоб-китобларни белгилаб қўйиладиган, шартнома нархларида, маҳсулотларнинг томонлар ўзаро келишилган айрим муҳим турлари бўйича эса — келишилган курс бўйича сўмларда ҳисоблаб чиқилган жаҳон нархларида амалга ошириш.

6-модда

Томонлар ҳукуматлар томонидан бошқариладиган маҳсулот ва товарларнинг энг муҳим турларини республикалараро етказиб беришнинг корхоналар ва ташкилотлар томонидан бажарилиши бўйича зарур чоралар кўришга, йилнинг ҳар чорагида ҳисоб-китобнинг ва маҳсулот етказиб беришнинг бориши тўғрисида ўзаро ахборот айирбошлашни ташкил этишга, маҳсулот етказиб берувчиларнинг манфаатдорлиги ва масъулиятини ошириш мақсадида иқтисодий рағбатлантириш ва жазоларни келишиб олишга ва қўллашга рози бўлдилар.

7-модда

Томонлар Ўзбекистон ўрмон-саноат хўжаликларининг РСФСР ҳудудидаги фаолиятини тасдиқлайдилар ҳамда уларнинг узоқ муддат фаолият кўрсатиши тўғрисидаги масалани алоҳида битимда ҳал этадилар.

8-модда

Томонлар ҳар иккала республика транспорт воситаларининг ўз ҳудудларидан ўтишининг мавжуд тартибини сақлаб қолишга келишиб олдилар.

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон ва Украина:

КУЧ-ҒАЙРАТЛАРНИ БИРЛАШТИРИБ

Ўзбекистон ва Украина муносабатлари тарихига янги саҳифа битилди. Тараққиётнинг марказ қаттиқ назоратидан ҳоли бўлган икки томонлама йўли белгиланди.

Украина Олий Кенгашининг раиси Л. М. Кравчук бошчилигидаги республика ҳукумат делегацияси 27 октябрь куни Тошкентга келди.

Украина ва Ўзбекистон Республикаси давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида Л. М. Кравчук ҳамда Украинанинг бошқа раҳбарларини Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов, Республика Олий Кенгашининг раиси Ш. М. Йўлдошев, Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Ў. Қ. Исмоилов, Тошкент шаҳар Советининг раиси А. И. Фозилбеков, Республика ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Самолёт пиллапояси олдида иккала раҳбар журналистларнинг саволларига қисқача жавоб қайтардилар. Улар ҳозирги шароитда республикалар ўртасида янги иқтисодий ва сиёсий алоқалар зарурлигини таъкидладилар.

28 октябрь куни музокаралар бўлиб ўтди ва Ўзбекистон Республикаси билан Украина давлатлараро муносабатларининг асослари тўғрисидаги Шартнома имзоланди. И. А. Каримов ҳужжатни имзолаш олдидан гапириб, бу ҳужжатни икки республика ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришдаги тарихий қадам, деб баҳолади.

Л. М. Кравчук ўз навбатида Шартнома икки давлат ҳамкорлигининг энг муҳим жиҳатларини ўзида мужассамлаштирганини таъкидлади.

Сиёсий ҳужжатни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов билан Украина Олий Кенгашининг раиси Л. М. Кравчук имзоладилар.

Икки республика ташқи ишлар вазирликлари ўртасида ўзаро маслаҳатлашув тўғрисида протокол ҳам имзоланди. Унга Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова билан Украина Ташқи ишлар вазири А. М. Зленко имзо чекдилар.

Сўнгра оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашув бўлиб ўтди.

Журналистларни ҳам икки республиканинг ўзаро муносабатларига, ҳамда уларнинг ҳар бири ҳал этиши лозим бўлган муаммоларга тааллуқли жуда кўп саволлар қизиқтирди.

Ўтган йили Ўзбекистон билан Украина ўртасида ҳукуматлараро битим имзоланган эди. Бу битим ҳозирги шартномадан қандай фарқ қилади? И. А. Каримов шу саволга жавоб қайтариб, иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги битим беш йил муддатга тузилганлигини айтди. Бироқ тез ўзгариб бораётган вазиятда тағин ҳам аниқроқ ҳаракат қилиш зарур. Ҳозирги сиёсий шартнома ўтган йилги битим негизида тузилган бўлиб, барча қимматли жиҳатларни ўз ичига олган. Шартнома жуда кўп масалаларни ҳал этишни кўзда тутади. Бундан олдинроқ Киевда 1992 йил учун иқтисодий битим имзоланган эди.

Л. М. Кравчукнинг фикрича, имзоланган ҳужжат Иттифоқ Шартномасининг ўрнини босмайди ва уни тўлдирмайди. Шартнома бутунлай мустақилдир. Илгари ҳамма нарсани марказ ҳал қилар эди. Республикалар мустақил бўлганларидан сўнг ўз олдиларида пайдо бўлган муаммоларни ўзлари ҳал қилишлари керак.

Ўтиш даврининг мураккаб шароитида, деб таъкидланди журналистлар билан учрашувда, миллий хонадонларга тарқалиб кетмаслик муҳимдир. Ҳамкорлик қилиш, ягона иқтисодий маконни вужудга келтириш зарур. Республикаларга марказ раҳбарлик қилмаслиги, уларнинг муаммоларини марказ эмас, шу республикаларнинг ҳукуматлари ҳал этиши лозим, чунки улар ўз халқлари олдида жавоб берадилар. Шу билан бир вақтда республикалар

СУРАТДА: шартномани имзолаш пайти. А. ЗУФАРОВ сурати.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ВА РОССИЯ— ТЕНГ ҲУҚУҚЛИЛАР МУЛОҚОТИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

— Имзоланган ҳужжат ҳар бир россияликка, ҳар бир ўзбекка қандай нақд наф келтиради?

Борис Ельцин бу саволга қуйидагича жавоб қайтарди: ҳозир биз Ўзбекистондан унга юбораётганимиздан кўра кўпроқ нарса олаяпмиз. Афсуски, кейинги вақтларда мол етказиб бериш юқори даражада бўлмади. Ҳозир Россиядан Ўзбекистонга мол етказиб беришни икки ҳисса кўпайтириш кўзда тутилди. Бу эса республикада яшайдиган ҳар бир киши учун бевосита наф келтиради.

Имзоланган шартнома иккала томон учун ҳам фойдалидир, деди Ислом Каримов. Бу—ўзаро муносабатларимиздаги тўла очиқликнинг натижасидир.

Биз Ўзбекистон бир ёқлама нотўғри ривожланиш оқибатида тушиб қолган оғир аҳволдан Россия билан дўстлик туфайли, иқтисодий ҳамкорлик туфайлигина чиқа олади, деб ўйлаймиз. Бутун мамлакат, шу жумладан Россия ҳам шундай тангликни бошидан кечирмоқда.

Нозик саволлар ҳам берилди. Масалан, «ЭХО Москви» («Москва аксадоси») радиостанциясининг мухбири шартнома лойиҳасини ишлаб чиқиш чоғида томонлар олдида турган энг қийин, энг мушкул муаммо нима бўлди, деб сўради.

Б. Н. Ельцин бундай жавоб қайтарди: битимни амалга ошириш муаммоси мана шундай масала, деб ўйлайман. Аммо биз умумий тил топамиз. Агар биз пахтадек қимматли хом ашёни олсак, бу нарса бутун бир тармоқни юриштириб юбориш имконини беради. Бунинг учун меҳнатсевар ўзбек халқига раҳмат. Битимда ёзиб қўйилган нарсаларнинг ҳаммаси бир-биримизга етказиб беришимиз мумкин бўлган нарсаларнинг ҳозирги юқори миқдоридир.

Имзоланган ҳужжат яна бир қийин масалани бартараф этиш имконини беришини И. А. Каримов алоҳида таъкидлаб ўтди. Ўзбекистонда рус тилида сўзлашувчи аҳоли, европалик аҳоли бу шартномани имзолаётганда биз Ўзбекистонда яшаб турган халқлар ва элатлар ўртасидаги ишончни сақлаб қолишга, фуқаролар тинчлигини, миллатлараро тотувликни сақлаб қолишга интилганимизга ишонч ҳосил қиладиган бўлсин. Буни мен ўз фаолиятимнинг асосий маъноси деб биламан. Бу ҳужжатнинг катта аҳамияти аввало шундан иборатки, бу воқеани кузатиб турган миллионлаб кишилар ва аввало Ўзбекистоннинг рус тилида сўзлашувчи аҳолиси республикалар ўртасидаги тинчлик ва тотувлик абадий бўлишига кафолот олдилар, ишонч ҳосил қилдилар.

Ҳужжатлар имзолангандан кейин давлатлар ва ҳукуматларнинг раҳбарлари зиммасига катта масъулият тушажагини иккала Президент таъкидлаб ўтишди. Эришилган битимларнинг рўёбга чиқишини доимий назорат қилиб турадиган аралаш комиссия тузилади. Ўзбекистон Россиянинг сиёсати билан тўлатўкис бирдамдир, деди И. А. Каримов.

Ўзбекистон ва Россия раҳбарлари қўл олишиб бирбирларини табрикладилар, бир-бирларига ва иккала мустақил давлат халқларига муваффақият ҳамда равнақ тиладилар.

Ташриф ниҳоясига етди. У хайрихоҳлик, дўстлик, ишонч ва ҳурмат муҳитида ўтди. Ўзбекистон делегацияси Москвадан жўнаб кетиш учун аэропортга келганида шод-ҳуррамлик кайфияти ҳукм сурар эди. Аэропортда делегацияни РСФСР Вазирлар Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари О. И. Лобов, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Святослав ФЕНЮТИН,
ЎзТАГ махсус мухбири.
Москва — Тошкент

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН РОССИЯ СОВЕТ ФЕДЕРАТИВ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА 1992 ЙИЛДА САВДО-ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК ПРИНЦИПЛАРИ ТЎҒРИСИДА

БИТИМ

(Боши 1-бетда).

Ташиш ва олиб бориш, шу жумладан экспорт юкларини ўз ичига олувчи транзит юкларни ташиш ва олиб бориш, шунингдек сув ресурсларини, нефть, газни ҳамда электр қувватини узатиш тартиби, зарур бўлган ҳолларда, бошқа республикалар иштирокида алоҳида битимлар билан белгиланади.

9-модда

Томонлар табиий офатлар ва ҳалокатлар рўй берган тақдирда ўзаро ёрдам беришга, табиатни муҳофаза қилиш соҳасида, шу жумладан Чернобиль аварияси ва Орол денгизи қуриши оқибатларини бартараф этишга қаратилган биргаликдаги ҳаракатларни амалга ошириш соҳасида айрим ҳамкорликдаги алоҳида ишларни маблағ билан таъминлашга келишиб олдилар.

10-модда

Томонлар ишчилар, мутахассислар ва илмий-педагогик кадрларни тайёрлашда ва қайта тайёрлашда ёрдам кўрсатиш тўғрисида шартлашиб олдилар. Шу мақсадларда РСФСР ва Ўзбекистон Республикасининг олий ва ўрта махсус ўқув юртларида, илмий марказларида ҳар йили ўрин ажратиш, шунингдек етакчи саноат корхоналарида ишчи кадрларни тайёрлаш ва стажировкадан ўтказиш назарда тутилади.

11-модда

Томонлар 1992 йилнинг 1 январигача республикаларнинг вазирликлари ва идоралари Шартномалар тузишни, ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг бошқа йўналишлари бўйича битимлар ёки протоколларни имзолашни тугаллашларини шартлашиб олдилар.

12-модда

Томонлар битимни амалга ошириш жараёнида пайдо бўладиган муаммоларни биргаликда кўриб чиқадилар ва уларни ҳал қилиш бўйича чоралар кўрадилар.

13-модда

Ушбу битим имзоланган кундан бошлаб кучга киради.

Битим ўзбек ва рус тилларида икки нусхада тузилди ва 1991 йилнинг 26 октябрида Москва шаҳрида имзоланди. Ҳар иккала матн айнан бўлиб, бир хил кучга эгадир.

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати номидан

Ўзбекистон Республикаси вице-Президенти
Ш. МИРСАИДОВ.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси ҳукумати номидан
Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари
О. ЛОБОВ.

Ўзбекистон ва Украина:

КУЧ-ҒАЙРАТЛАРНИ БИРЛАШТИРИБ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ўртасидаги алоқаларни бошқариб турадиган мувофиқлаштирувчи идоралар керак.

Журналистлар Қрим татарларининг кўчиши масаласини ҳам тилга олдилар. Шу муносабат билан И. А. Каримов ўз вақтида уларнинг Ўзбекистонда кўнгилдагидек яшашлари учун барча шароит яратилганлигини таъкидлади. Ҳозир ҳам республика қайтиб келишни хоҳлаган ҳар бир кишига ёрдам беришга тайёр.

Украина раҳбарининг фикрича, ҳозирги вақтда Қримда бу ерга кўчиб келаётганларнинг ҳаммасини бинокорлик материаллари, янги жойда яхши жойлашиб олишлари учун бошқа зарур материаллар билан тўла таъминлаш имконияти йўқ. Шу сабабли Қримда муайян қийинчиликлар вужудга келмоқда.

Жаннатни ваъда қилувчи ҳужжатлар жуда кўп қабул қилинганини яхши биламиз. Лекин жаннатсимон ҳаётни кўрмадик. Икки республика имзолаган битимларнинг асосий хусусияти эса ҳозирги воқелик ҳисобга олинганлигидир. Мўлчилик бирданига бошланмайди. Олдин иқтисодиёт таназзулини тўхтатиб қолиш, ишлаб чиқаришни юксалтириш лозим. Бу эса раҳбарларга ҳам, меҳнат жамоаларига ҳам боғлиқ.

Сиёсий шартноманинг имзоланиши ўзаро муносабатларни ривожлантириш учун замин яратди. Шу сиёсий шартнома негизида сиёсат, иқтисодиёт, маданият соҳаларида бошқа тадбирлар ҳам амалга оширилади. Ўзбекистоннинг бойликлари ва имкониятлари Украинага ёрдам беради ва аксинча, Украина бойликлари ва имкониятлари Ўзбекистонга қўл келади. Иккала раҳбар ҳам қабул қилинган мажбуриятларни оғишмай бажариш қоидасига амал қиладилар. Озиқ-овқатга келганда, Ўзбекистон келгуси йилдаёқ Украинадан қанд-шакар, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари олади, Украина эса Ўзбекистондаги бойликлардан баҳраманд бўлади.

И. А. Каримов таъкидлаганидек, қийинчиликларга қарамай, республика кўпгина соҳаларда ишлаб чиқаришни юксалтирмоқда. Бу эса қиш арафасида муайян ишонч бағишламоқда. Бироқ мамлакатдаги иқтисодий аҳвол оғир, янги ларзалар бўлиши мумкин. Шу сабабли ҳукумат аҳолини энг зарур маҳсулотлар билан таъминлаш учун ҳамма чораларни кўрмоқда.

Учрашувда «соф» сиёсат масалалари ҳам четда қолмади. Л. М. Кравчук мухолифларга муносабат тўғрисидаги саволга жавоб қайтариб бундай деди: кимга қарши мухолифлик? Илгари КПССга қарши мухолифлик бор эди. Асосий мақсадга — халқ фаровонлигини оширишга амал қиладиган турли партиялар ва ҳаракатлар билан амалий ҳамкорлик қилиш муҳимдир. Айрим оммавий ахборот воситалари Украинада, худди шунингдек Ўзбекистонда ҳам вазиятни беқарор қилишга уринмоқда. Нотинч даврда холислик ва ҳақиқат ҳамма учун ҳар қачонгидан ҳам зарур.

Украина делегацияси аъзолари Ўзбекистон миллий боғига бордилар. Ўрта Осиё мутафаккири ва шоири Алишер Навоий ҳайкали пойига гуллар қўйилди. Меҳмонлар шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

Шу куни Л. М. Кравчук ва унга ҳамроҳлик қилган Украина ҳукумати аъзолари Киевга жўнаб кетдилар.

В. ДРАЧЕВ,
ЎзТАГ мухбири.

ХДП ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ТАШКИЛОТИНИНГ ТАЪСИС КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВИЛОЯТ ТАШКИЛОТИ ТУЗИЛДИ

1991 йил, 26 октябрь. Айнан шу куни бўлиб ўтган Таъсис конференциясида Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси Тошкент вилоят ташкилоти тузилди.

Бу ташкилот ўз-ўзидан вужудга келгани йўқ. Оз муддат ичида катта ишлар қилишга тўғри келди. ЎзХДП Тошкент вилоят ташкилий комитети тузилганига ҳали кўп вақт бўлмади. Бироқ ташкилий комитет аъзолари масъулиятни ҳис қилган ҳолда бутун билим ва маҳоратларини ишга солиб жойларда кенг қамровли вазифаларни уддалашди. Албатта, уларга бу борада жойларда тузилган шаҳар ва район ташкилий комитетлари катта ёрдам кўрсатишди.

Натижада вилоятда ташкилий тузилмалар ҳал қилувчи паллага кирди. ЎзХДП Дастури ва Низоми лойиҳалари матбуотда чоп этилгандан кейин бу муҳим ҳужжатларнинг муҳокамаси бошланди. Ниҳоят «Мени ХДПга қабул қилишингизни сўрайман» қабилидаги дастлабки аризалар...

Шу кунгача жойларда 1007 та йиғилиш бўлиб ўтди. ЎзХДПнинг 960 та бошланғич ташкилоти тузилди. 21 мингдан зиёд коммунист янги партияга ўтиш истагини билдирди. 7360 киши илк марта партияга қабул қилинди. Хулоса қилиб айтганда шу кунгача вилоятда 28 мингдан зиёд киши ЎзХДП аъзоси бўлди.

ЎзХДП Тошкент вилоят ташкилий комитети раиси С. Д. Сайдалиев ўз маърузасида асосий эътиборни сонга эмас, сифатга қаратиш кераклиги хусусида тўхталди. Янги партия асосини коммунистлар ташкил этиши сир эмас. Бироқ партияга шахсий манфаатларни ўйлаб ўтадиганлар орамизда бўлмаслиги керак. Компартия учун қийин пайтда қанча коммунистлар унга бефарқ бўлиб қолгани кишини сергаклантириши керак. Муҳими, аввал йўл қўйилган хатолардан тегишли хулоса чиқариш зарур.

Илгари юрилмаган йўлдан бир текисда юриб бўлмайди. У-бу ерда қоқилиш ҳам бўлади. Бироқ асосий мақсад — халқ манфаатини кўзлайдиган, унинг ташвиши билан яшайдиган партияга айланиши лозим.

С. Д. Сайдалиев кун тартибидаги иккита масалани умумлаштириб маъруза қилди. Сўнг вилоятдаги фаоллар йиғилганидан фойдаланиб, қишга тайёргарлик тўғрисида ҳам ўз фикрларини билдирди, ғоят ошкора мулоқот олиб борди.

Мен эса ўзимча мулоҳаза қилдим. Қани энди, янги партиянинг ҳар бир раҳбари ана шундай ошкора гаплаша олса, фақат ташкилий тузилмалар тузган ҳолда қанча бадал тушаётганини ҳисобга олмасдан, халқ ташвиши билан яшаса, ана шундагина омма уларга эргашарди, ўшанда кўпчилик ўз хоҳиши билан ариза ёзиб, янги партияга қабул қилишларини сўрарди.

Конференцияда ЎзХДП Таъсис қурултойига делегатлар сайланди ва вилоят Таъсис конференцияси делегатларининг ваколатлари конференциянинг иккинчи босқичигача узайтирилди.

Аброр ИМОМХЎЖАЕВ.

ЁШ МУАЛЛИМЛАР УЧРАШУВИ

Бўка ноҳиясида ёш муаллимларнинг ҳудудий учрашуви бўлиб ўтди. Унда иштирок этганлар мактаб ҳаётидаги, ёш муаллимлар фаолиятидаги муаммолар, уларни бартараф этиш бўйича таклифлар ҳақида фикр алмашишди.

Маълумки, кўпгина мактабларда ёш талабалар илк бор иш бошлаганларида улар ўз соҳалари бўйича эмас, балки лаборант ёки кашшофлар етакчиси бўлиб ишга кирадилар. Бу баъзида иш ўрнининг етишмаслигидан бўлса, баъзида ёшларнинг тажрибасизликлари оқибатидир. Учрашувда иштирок этган муаллимлар ана шундай ҳолатларнинг олдини олиш, ёш муаллимларни ҳимоя қилиш, иложи бўлса вилоят ёш ўқитувчилар уюшмаси тузишни таклиф қилдилар. Тузилажак уюшма фақат мурожаат қилингандагина ҳаракат қиладиган ташкилот эмас, балки олийгоҳларни битириб, вилоятимиз, билим масканларига ишга келган ҳар бир ёш йигит ва қизларнинг фаолиятлари билан қизиқадиган, уларга тўсқинлик қилаётган муаммоларни ҳал қилишда ёрдам бера оладиган уюшма бўлиши кераклиги таъкидланди.

Учрашув иштирокчилари Бўка ноҳиясидаги 1-ўрта мактаб шароити билан танишишди. Ноҳия маданият саройи «Дугоҳ» мақомчилар дастаси қатнашчиси Рустам Каримов ижросида «Навоий наволари» деб аталган концерт дастурини томоша қилишди.

● *Маррага етганлар*

● БЕКОБОД ноҳиясидаги «Навбаҳор» шўро хўжалиги ташкил этилганига эндигина бир йил бўляпти. Хўжалик пахтакорларининг фидокорона меҳнат қилганликлари туфайли дастлабки мавсумдаёқ катта хирмон яратилди. Давлатга режадагидан 150 тонна кўп, жами 1700 тонна «оқ олтин» топширилди. СУРАТЛАРДА: (юқорида) хўжалик директори Хўжааҳмад Бобомуродов режаларини ортиғи билан уддалаган бўлим ва бригада бошлиқларини табрикламоқда; (пастдаги суратда, чапдан) илғор механик-ҳайдовчилар Рашид Бойжуманов, Равшан Исматов, Жумабой Нисомов ва Дадақўзи Фозиловлар; хирмонни юклаш.

Сураткаш В. ТЎРАЕВ.

БЕКОБОДЛИКЛАРНИНГ КАТТА ХИРМОНИ

БЕКОБОД ноҳияси пахтакорлари ҳам довон ошдилар. Улар вилоятда учинчи бўлиб маррага етдилар. Бу йил 20 минг 136 гектар майдонда деҳқончилик қилган бекободлик пахтакорларнинг далада ишни баҳамжиҳат ташкил қилганликлари, ҳар бир ишни маромига етказиб бажарганликлари, барча агротехник тадбирларни ўз вақтида амалга оширганликлари туфайли шундай ютуқни қўлга киритдилар. Айниқса, ноҳия ерлари табиий шароити оғир бўлган ҳудудда жойлашганлиги кўп меҳнат сарфлашни, қўшимча тадбирларни амалда жорий қилишни тақозо этди. Чунки, ноҳия ерлари бир томондан кучли шамол зонасига жойлашган бўлса, иккинчидан бешта хўжалик ерлари ер ости сизот сувларига ниҳоятда яқиндир. Бундан ташқари ноҳиянинг 35 фоиз ерларини шўрхоқ ерлар ташкил этади. Бу пахтанинг ривожига ўз таъсирини ўтказмай қолмаслигини ва бундай оғир шароитда ҳосил етиштиришнинг ўзи бўлмаслигини бекободликлар жуда яхши билишади.

— Ҳар қандай қийинчиликларга қарамасдан деҳқонларимиз фидокорона меҳнат қилдилар, — дейди ноҳия-деҳқончилик саноати комбинати бош директори Сафарали Холбеков. —Ўзларининг нимага қодир эканликларини кўрсатдилар. Айниқса, кучли шамол таъсирида ер устки қатламининг тез қуриши ғўза ривожига жиддий хавф туғдиради. Бу эса ортиқча сарф-харажат қилишни, етарли ишчи кучи жалб этишни шарт қилиб қўяди. Ўз вақтида чора кўрилмаса ғўза ривожига таъсири салбий бўлиб, қилинган меҳнат зое кетиши мумкин. Шунинг учун мавжуд имкониятлардан тўла фойдаландик. Ғўза парваришини кўнгилдагидек ўтказишга жиддий эътибор бердик.

Юқори ҳосил тўплаш мақсадида пахтакорлар кенгашини туздик. Унга пахтачилик соҳасида катта маҳорат мактабини яратган, бутун меҳнатларини шу соҳани ривожлантиришга бахшида этган уста пахтакорлар жалб қилинди. Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Абдубашар Усмонов, Турсун Файзиев, меҳнат фахрийлари Бекмон Назаров, Муса Мамашукуров каби уста деҳқонлар вақти-вақти билан ҳар бир хўжалик далаларида бўлишиб, ўзларининг қимматли маслаҳатларини бериб туришди. Бамаслаҳат қилинган меҳнат зое кетмади. Далада мўлжалдаги ҳосил тўпланди.

Пахтакорлар ҳар гектардан режадаги 24,9 ўрнига 25,1 центнердан ҳосил олдилар. Давлатга мўлжалдагидан зиёда — 51 минг тонна пахта топширдилар. Бундай улкан хирмоннинг 84 фоизи далаларда тўхтовсиз ишлаб турган 366 терим машиналари этакларидан тўкилди. Ҳар бир агрегат билан ўртача 120 тоннадан «оқ олтин» териб олинди. Шуниси диққатга сазоворки, йиғиштириб олинган ҳосилнинг 90 фоиздан кўпроғи юқори навларга сотилди.

Ноҳияда биринчи бўлиб йиллик пахта топшириш режасини ортиғи билан уддалаган Ойбек номли шўро хўжалигининг азамат деҳқонлари 2830 гектар ернинг ҳар гектаридан 25 центнердан ҳосил кўтариб, режадаги 5715 тонна ўрнига 6630 тонна пахта уйдилар.

«Ленинград» шўро хўжалиги пахтакорлари эса 1152 гектар майдонда пахта етиштирдилар. Далада ишни илғорлар усулида ташкил этган ленинградликлар мардонавор меҳнат қилишиб, давлатга 2460 тонна пахта сотишга эришдилар.

«Навбаҳор» шўро хўжалиги деҳқонлари ҳам давлатга 1700 тоннадан кўпроқ миқдорда «оқ олтин» топшириб, катта хирмонга муносиб улуш қўшдилар.

Ноҳия далаларида меҳнат қилаётганлар ўз вақтида моддий ва маънавий рағбатлантирилиб турилди. Мавсум давомида уларга тушлик учун иссиқ овқат, терим даври учун махсус кийим-кечаклар билан таъминлаб турилди. Бу эса теримчиларга мадад, кучқувват бағишлади. Бу меҳнат унумдорлигининг ўсишига, терим суръатини оширишга олиб келди.

Деҳқонлар меҳнатга яраша даромад қилдилар. Ленин номли, Улуғбек номли, «Далварзин», Мавлонов номли жамоа ва шўро хўжаликларида далада ишлаётганларга яхши шароитлар яратиш билан бир қаторда ҳар бир килограмм қўлда терилган пахта учун 40—60 тийиндан, машинада терилган ҳар тонна учун 25—50 сўмгача ҳақ тўланди.

Дарвоқе, бугун яна хушхабар олдик. Бир йўла учта хўжалик — Мавлонов номли, «Далварзин» ва Ленин номли шўро ва жамоа хўжаликлари ҳам ғалаба рапортига имзо чекдилар.

Бекободлик пахтакорлар ўз имкониятларини чамалаб кўриб эл хирмонига яна 3,5 минг тонна пахта топширишга аҳд қилдилар. Терим қизғин давом этмоқда.

ЭЛЧИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

27 октябрь куни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Таиланд қироллигининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Касит Пиромни қабул қилди.

Суҳбат чоғида икки томонлама муносабатларни ривожлантириш масалалари кўриб чиқилди. Ўзбекистон мустақилликни қабул қилганидан сўнг унинг халқаро бозорга чиқиши учун катта имкониятлар пайдо бўлгани таъкидланди. Бунинг учун республика зарур ресурсларга, хом ашё базасига эгадир. Ҳукумат республикамиздаги аҳвол барқарор бўлиши, одамлар унумли ишлаши учун барча чора-тадбирларни кўрмоқда. Бу ҳам қўшма корхоналар тузиш учун муҳим аҳамиятга моликдир.

Элчи самимий қабул қилиб олингани, унга холис ва тўла-тўкис ахборот берилгани учун миннатдорчилик билдирди. У суҳбат мазмунини зудлик билан Бангкокка, ўз ҳукуматига етказишини айтди.

Иккала томон ўзаро манфаатли асосда бевосита савдо-иқтисодий ва маданий ҳамкорликни ривожлантиришга интилаётганини таъкидлади. Шу мақсадда делегациялар айрибошлаш, қўшма корхоналар тузиш, ахборот марказлари, савдо уйлари очиш, саёҳатчиликни ривожлантириш, консуллик муносабатларини йўлга қўйиш мўлжалланмоқда.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, республика Ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова қатнашдилар. Суҳбатда Таиланд томонидан Таиланднинг Москвадаги элчихонаси учинчи котиби Ваттан Кунгванз иштирок этди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ҲАМКОРЛИГИ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ, 26 октябрь. (ТАСС мухбирлари Ирина ЗОЛОТАРЕВА ва Лев ФРОЛОВ). Бугун Нева соҳилидаги шаҳарда Ўзбекистон Республикаси билан Санкт-Петербург шаҳри ва вилояти ўртасида 1992 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий ҳамкорлик қоидалари тўғрисидаги битим имзоланди. Унда ўзаро маҳсулот етказиб бериш ҳажмини 1990 йил даражасида сақлаб қолиш кўзда тутилган. Томонлар тармоқлар ичидаги ҳамда тармоқлар ўртасидаги кооперация алоқаларини ривожлантиришга, корхоналарнинг бевосита хўжалик алоқаларини рағбатлантиришга кўмаклашиш тўғрисида келишиб олинди. Нарх-наво белгилаш соҳасида келишиб олинган ҳолда ягона сиёсат ўтказишга, ўзаро маҳсулот етказиб бериш тўғрисидаги ахборотлар алмашиш воситасини пишиқлаштиришга қарор қилинди.

Янги ташкилий тадбирлар ҳам белгиланди. Масалан, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган ва сақлайдиган қўшма корхоналар барпо этиш режалаштирилди, Нева соҳилида Ўзбекистон мутахассислари, ишчилари тайёргарлик ва қайта тайёргарликдан ўтадилар. Санкт-Петербургда жанубий жумҳуриятда тайёрланган буюмлар билан савдо қилувчи марказ, ресторан очилади. Ресторанда хўрандаларга турли-туман миллий таомлар таклиф этилади.

ЁДНОМА

ЯНА ҚЎЛГА ОЛДИНГ СОЗИНГНИ!

МУАЛЛИФДАН:

«Халқини, юртини озод кўришни истаганлар кўксига халқ душмани деган тамға урилиб, юртдан бадарға қилиндилар... Бироқ инсоннинг умри иккитадир: бири — оний, бошқаси — соний! Соний умр ҳаммага ҳам насиб қилавермайди. Зеро, умри соний, яъни иккинчи умр халқ хоҳиши билангина берилади. Уни ўқ билан, иғвою ёлғон маломат билан йўқ қилиш мумкин эмас. Бу умрда туғилиш бору ўлиш йўқ.

Абдулҳамид Сулаймон ўғли — ЧЎЛПОН ана шундай умр соҳиби — мангуликка доҳил сиймолардандир!»

I

Сен — баҳорсан! Баҳор — доим қайтаверади,
Сен — қуёшсан! Қуёш — дунё тургунча собит.
Сен — карвонсан! Карвон — мудом ўтаверади,
Қолаверар йўл четида ҳурганича ит!
Аммо... Эвоҳ, қатағон деб ном олган замон
Карвонлардан итлар ўзди, норлар тойрилиб.
Тийра бўлди қуёш юзи, қон қусди осмон —
Замин қонга ботди, сорбон эсдан айрилиб!...

«— Бу нега?
Айт менга.
Кўм-кўк, гўзал ўтлоқларинг босилғон,
Устларида на пода бор, на йилқи,
Подачилар қайси дорга осилғон?
От кишнаши, қўй маъраши ўрнига
— Оҳ, йиғи,
— Бу нега?..[1] —

Сўровларинг эзар дилни, пок инсонни титратар,
Жавоб излаб нигоҳларинг чор-атрофга термулган.
Эллик йилки, бу саволлар Туркистонни титратар,
Бу саволлар жавоби бор, аммо дилга кўмилган!
Кимки, оғиз очмоқ бўлди — бўғзига ўқ қадалди,
(Ёйандозлар ўз ичидан чиқар эди ўша чоқ!)
Аммо сенинг эътиқодинг ботир бўлиб яралди —
Сўрайвердинг отсалар ҳам, ҳамон собит шу сўроқ:
«Сенинг эркин тупроғингда ҳеч ҳаққи йўқ хўжалар,
Нега сени бир қул каби қизғанмасдан янчалар?
Нега сенинг қалин товшинг «кет» демайди уларга?
Нега сенинг эркли кўнглинг эрк бермайди қулларга?..»[2]

Ҳақ сўзларинг ёш умрингга ҳукм бўлиб ўқилди,
Ахир, қирқда қирчиллайди, дерлар йигит аҳлини.
Эътиқодинг осмоқ учун бўҳтондан дор тўқилди,
Бир ўқ билан ўлчадилар сўровларинг ҳақини!..
Балки сенга ҳукм ўқиб, қатлингга қўл қўйганлар,
Жаллод бўлиб ўқ узган ҳам боқмагандир кўзингга.
Сўзларингдан бўҳтон ясаб, душманликка йўйганлар —
Билмадилар, сўровларинг ҳайкал бўлди ўзингга:

«От минганда қушлар каби учғувчи,
Эркин-эркин ҳаволарни қучғувчи,
От чопганда учар қушни тутғувчи
Учар қушдай ёш йигитлар қаерда?
Тоғ эгаси — сор бургутлар қаерда?[3]..»
Бу кун ечилмоқда ўшал чандир-чандир тугунлар,
Ҳақнинг эгик қадди яна тикланмоқда қайтадан.
Қанот ёзиб сор бургутлар, тўзғимоқда қузғунлар,
Аслида пок иймон аҳли покланмоқда қайтадан.

II

Сўровларинг ўқийвердим, кўзимда ёш қолмабди —
Ахир савол учун отмоқ керакмиди одамни?
Эй қабиҳлар, Туркистонда бир парча тош қолмабди —
Кўксингизга жойлабсизу қон қилибсиз оламни...
Нокасларнинг кори азал қародан ранг чизмоқдир,
Лаззат олар улар тинглаб пок юракнинг оҳини.
Мен ҳам сўроқ айлаб тарих-ёзув кўрдим бирма-бир
Ва топгандек бўлдим ундан Чўлпоннинг «гуноҳи»ни:

«Сўлқилдаб келасан, ўзбегим,
Маърифат отига отланиб...
Ҳуррият бўлганда сен келдинг,
Минайин семирган отга деб.
Оғзингга «маллалар» бир тепди
«Маърифат ҳаромдир сартга...», деб[4]...»
Балки шу бир оғиз сўзинг — ҳақиқатинг гуноҳдир,
Балки шу сўз қатлинг учун ҳам ҳукм, ҳам гувоҳдир.
Балки... билмам кимлар учун боринг санинг —
гуноҳдир,
Ўшаларнинг наздида, оҳ, туғилганинг гуноҳдир!
Аммо сенинг «гуноҳларинг»... мени тангри кечирсин,
Қани энди менда ҳам шу «гуноҳларинг» бўлолса.
Сени сотган «фаришта»нинг топган «савоби» қурсин,
Қани энди ҳамма сендай «ГУНОҲКОР» бўла олса!

III

● 1989 йил, сентябрь. Тошкент шаҳри.

Қатағон йилларининг ноҳақ қурбони, ўзбек халқининг ажойиб фарзанди, шоир, драматург, ёзувчи ва таржимон Абдулҳамид Чўлпон хотираси абадийлаштирилди. Эндиликда Ҳамза ноҳиясидаги «Учительская» кўчаси Чўлпон номи билан юритилади.

● 1990 йил, май. Тошкентдаги 258-ўрта мактаб Абдулҳамид Чўлпон номини олди.

● 1991 йил, сентябрь. Абдулҳамид Чўлпонга (раҳматли) — ўзбек шеъриятини ривожлантиришдаги улкан хизматлари («Яна олдим қўлга созимни» тўплами) учун Алишер Навоий мукофоти берилди.

Сен — баҳорсан! Баҳор — доим қайтаверади,
Сен — қуёшсан! Қуёш — дунё тургунча собит.
Сен — оқинсан! Мангу қўшиқ айтаверади,
Сен — ёлқинсан! Ҳақ йўлида чақнаган жовид.
Сен — ишончсан! Эл қалбида барҳаёт туйғу,
Балки шундан сен ғолибсан, ғолибсан мангу!
Бутун кучни халқ ичидан, халқингдан олдинг,
Қучоқ очиб халққа бординг, халқ билан қолдинг.
Тилакларинг сенинг сира ўчиб кетмади,
Бўғолмади ҳеч бир қувват пок овозингни.
Йўқ қилмоққа қабоҳатнинг умри етмади,
Яна олдинг, Чўлпонгинам, қўлга созингни:

«Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир,
Халқ исёндир, халқ оловдир, халқ ўчдир...
Халқ қўзғолса, куч йўқдиркким, тўхтатсин,
Қувват йўқким, халқ истагин йўқ этсин!»[5]

Халқ истаги Қодирийни, Усмонимни қайтарди,
Халқ истаги Беҳбудийни, Чўлпонимни қайтарди.
Қатағоннинг шафқат билмас ханжари яралаган
Эътиқоду иймонимни, виждонимни қайтарди!..
Қўлда сози Чўлпон турар яна хизмат этгали,
Тингловчини халқ йўлига — ҳаққа даъват этгали:

«Бутун кучни халқ ичидан олайлик,
Қучоқ очиб халқ ичига борайлик!»[6]

Дилмурод САИДОВ.

1, 2, 3, 4, 5, 6 — Чўлпон шеърларидан олинди (Д. С.)

КОНФЕРЕНЦИЯ БЎЛИБ ЎТДИ

Инсоннинг жамиятдаги ўрни, мавқеи нима билан белгиланади? Албатта, қилинган хизматлари билан. Халққа хизмати синган, оғир кунларда элига суянчиқ бўла олган шахс доим иззату-ҳурматга, эътиборга лойиқ. Инсонийликнинг ёзилмаган қонуни — бу. Афсуски, таназзулга юз тутган жамиятимизнинг юзлаб ташвишлари сабаб, онгли ҳаётини авлодлари келажаги йўлига тиккан фахрийларга етарлича эътибор берилмаяпти. Холисона айтганда, улар биздан бирор нарса талаб ҳам қилишаётгани йўқ, аксинча, ҳарна бўлса-да, мадад деб қўлларидан келганча ёрдам беришга ҳаракат қилишмоқда. Чунки «қўл қовуштириб» ниманидир кутиб яшаш улар табиатига ёт.

Бўлиб ўтган уруш ва меҳнат фахрийлари Тошкент вилоят Кенгашининг иккинчи конференцияси буни яна бир бор исботлади. Конференция кун тартибига тўртта масала қўйилди. Кенгаш ва Тафтиш комиссиясининг ҳисоботи, жумҳурият уруш ва меҳнат фахрийлари Кенгашининг иккинчи конференциясига номзодлар кўрсатиш ҳамда ташкилий масалалар.

Кенгаш раиси А. П. Алимов сўзга чиқиб, қилинган ва режалаштирилган ишлар хусусида ҳисобот берди.

Бугунги кунда вилоятда 192 минг фахрий истиқомат қилади. Уларнинг яшаш шароитларини яхшилаш, «қарилик гаштини суриш» учун имкон яратиб бериш ҳар бир кишининг инсоний бурчидир, деди у. «Ғамхўрлик» дастурига биноан шу кунгача анчагина ишлар қилинди.

Афсуски, бу ишлар етарли эмас. Жойлардаги тегишли хўжалик ва ташкилот раҳбарлари бу ишга масъулият билан ёндашишлари зарур.

Сўнгра Тафтиш комиссиясининг ҳисоботи тингланди, ташкилий масалалар муҳокама қилинди.

Конференцияда халқ депутатлари вилоят Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев иштирок этди.

● СУРАТЛАРДА: фахрийлар конференциясида.
Суратк аш А. ДАВРОН.

● ВИЛОЯТ КАСАБА УЮШМАЛАРИ КЕНГАШИ РАЁСАТИДА

ТАЛАБНОМА ЮБОРИЛДИ

Вилоят касаба уюшмалари кенгаши раёсатида халқ таълимида аттестацияни ўтказиш, шунингдек мактаб ва мактабгача тарбия муассасаларида янги маошлар, компенсациялар тўлаш, болалар боғчаларида юз бераётган қонунбузарликлар ҳақидаги масалалар муҳокама этилди. Унда вилоят халқ таълими бошқармаси шаҳар ва ноҳияларда аттестацияни ташкилий уюшган ҳолда ўтказиш учун керакли ҳужжатлар тайёрлагани, жойларда семинарлар ташкил этгани, тушунтириш ишлари олиб борилгани таъкидланди. Айниқса, Чирчиқ, Янгийўл, Янгиобод шаҳарлари, Бўка, Қибрай, Калинин ноҳияларида бу тадбир анча намунали ташкил этилди.

Раёсат ижобий ишларни таъкидлаган ҳолда асосий эътиборни камчиликларни очиб ташлаш ва уларни бартараф этишга қаратди. Халқ таълими вилоят бошқармаси, шаҳар ва ноҳия бўлимлари, касаба уюшмалари қўмиталари аттестацияларнинг белгиланган муддатда ўтишини таъминлай олмадилар. Айрим жойларда аттестациялар номига, етарли тайёргарликсиз, шошма-шошарлик билан ўтказилди. Беш кунда Бекобод шаҳрида 712, Қибрай ноҳиясида 702, Калинин ноҳиясида 584 киши аттестациядан ўтказилгани бу фикрларни яна бир бор исботлаб турибди.

Ҳамон идораларга қарашли болалар боғчаларида тарбияланувчилар учун пул тўлаш масаласи ташвишли масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Қонун-қоидага мувофиқ, хўжаликларга қарашли мактабгача тарбия муассасаларида тарбияланувчиларнинг 20 фоизигача шу корхонада ишламайдиган ота-оналарнинг фарзандлари қабул қилиниши мумкин ва бу ота-оналар эл қатори пул тўлашлари лозим. Лекин айрим хўжаликлар раҳбарлари ўзбошимчалик билан ташкилотда ишламайдиган фуқароларнинг фарзандлари учун бир неча баробар кўп пул тўлашни шарт қилиб қўймоқдалар ёки болалар муассасасидан чиқариб юбормоқдалар. Масалан, Чирчиқдаги Ўзбекистон иссиққа чидамли ва қаттиқ қотишмали металлар комбинатида корхонада ишламайдиганлар ота-оналарга фарзандлари учун 97 сўм тўлашлари керак. Қибрай ноҳиясидаги «Қибрай» шўро хўжалигида шу йилнинг ўзида бир боғчанинг ўзидан 70 кичкинтой тарбия муассасасидан чиқарилди. Шу ноҳиядаги ўсимликшунослик илмий тадқиқот институти, «Красний водопад» хўжалиги, «Қизил Ўзбекистон» жамоа хўжалиги, Янгийўл шаҳридаги 8-ғишт заводлари бошқармаси вилоятдаги яна бошқа корхона ташкилотларда боғчага тўлов пули ошириб юборилганидан ота-оналар болаларини бу муассасалардан олиб кетишга мажбур бўлдилар. Бундай воқеалар аҳолининг ҳақли норозиликларига сабаб бўлмоқда. Хўш бу ўғил-қизлар кимларнинг фарзандлари? Аксарият ўқитувчилар, тиббиёт ходимларининг.

Раёсат йиғилишида шунингдек, мактаб, мактабгача тарбия муассасаларида ижтимоий ҳимояланиш масаласи кўтарилди. Ўзбекистон Жумҳурияти Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон касаба уюшмалари Кенгаши Федерациясининг раиси Б. А. Алламуродов, халқ депутатлари Тошкент вилояти Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев, халқ депутатлари ижроия қўмитасининг раиси Э. М. Рўзиев ўртоқлар номига талабнома қабул қилинди. Уларда халқ таълими соҳасида навбатдан ташқари ўтказилган аттестация туфайли маошлар ўқитувчи, тарбиячиларнинг ижтимоий ҳолатини яхшилашга кўп ўзгартиш кирита олмагани таъкидланди. Ўқитувчиларнинг ойлик ҳақи бор йўғи 30—40 сўмга кўпайтирилди.

Узайтирилган кун тарбиячилари ва кутубхоначилар аттестацияга тавсия этилмай қолди. Қатор шаҳар ва ноҳияларда маблағ етмаябди, баҳонаси билан белгиланган 100 сўмлик компенсациялар тўланмаяпти.

Мактабгача тарбия муассасаларига белгиланган озиқ-овқатлар жуда камайтириб ажратилаяпти.

Ўқитувчи ва шу тоифага кирувчи ходимларга яшаб турган уйларини бепул ўтказиб бериш сунъий равишда чўзиб келинаяпти.

Талабномада бу каби ижтимоий муаммолар шикоятларнинг кўпайишига, норозиликларга сабабчи бўлаётгани қайд этилди.

КУЧЛАР БИРЛАШАДИ

Жаҳон касаба уюшмалари ҳаракати тарихидан маълумки, демократик жамиятда касаба уюшмаларининг тутган ўрни ниҳоятда катта. Буни қайта қуриш, демократик жараёнлар яна бир бор исботламоқда. Ишлаб чиқаришда, ижтимоий ҳаётда, тақсимотда адолат ўрнатиш, ҳар бир фуқаронинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, касаба уюшмалари учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Вилоят касаба уюшмалари кенгаши бу борада бир мунча уринишлар қилмоқда. Бундай савобли ишларни тўла-тўкис бажарилишини таъминлаш, вилоятдаги касаба уюшмалари фаолиятини фаоллаштириш мақсадида шаҳар, ноҳия мувофиқлаштириш Кенгашларини тузиш масаласи раёсат кун тартибига қўйилди ва бундай мувофиқлаштириш кенгашларини тузишга қарор қилинди.

Қабул қилинган қарорга мувофиқ Кенгашга касаба уюшмалари ноҳия, шаҳар тармоқ қўмиталари ва бошланғич ташкилот қўмиталари раислари аъзо бўладилар. Ҳар бир кенгаш раис ва раис ўринбосарларини сайлайди. Жамоатчилик асосида ишламайдиган раисга қўшимча маош тайинланади.

Жамоат кенгаши тармоқ касаба уюшмалари ишини такрорламайдилар, балки тармоқлараро масалалар билан шуғулланадилар. Улар ўз ҳудудларининг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши, меҳнаткашларнинг маиший, дам олиш шароитларини яхшилаш билан банд бўладилар. Халқ депутатлари шаҳар, ноҳия ижроия қўмиталарига аниқ таклифлар, талаблар билан чиқадилар.

Умуман Кенгаш тармоқ касаба уюшмалари кучини марказлаштиради, бирлаштиради. Бу эса турли ижтимоий, тарбиявий масалаларни биргаликда, тез ҳал этишда қулайликлар туғдиради. Ташкилий, оммавий-сиёсий, тарбиявий ишлар даражасини, уюшқоқликни оширишга хизмат қилади.

Б. ПЎЛАТОВ,
Вилоят касаба уюшмалари кенгаши матбуот марказининг мудири.

УРТА ЧИРЧИҚ

ИЖАРАЧИЛАР ПАХТА ДАЛАСИДА

Ким Пен Хва номли жамоа хўжалигининг Аширбой Худойбердиев бошчилик қилаётган иккинчи бригадаси аъзолари уч йилдан буён ижара усулида меҳнат қиляптилар. Жорий йилда 46 гектар майдонда пахта етиштирилди. Йиғим-терим 21 сентябрда бошланиб, 12 иш кунида режа адо этилди. Ижарачи механизаторлар Ғофуржон Бозорбоев билан Иззат Қайқуловларнинг ҳар бири 100 тоннадан ошириб «оқ олтин» теришди.

— Ижара усулида иш юритаётганлигимиз ички ва ишчи кучлардан унумли фойдаланишимизга имкон яратмоқда. Ҳар бир гектар ернинг ўз қаровчиси, эгаси бор,— деди бригада бошлиғи Аширбой ака.— Бизда пайкаллар ижарачиларга тақсимланган. Ҳар бир оила ўз имкониятига қараб ер олган. Механизаторлар бир тонна терган пахтаси учун 40 сўм олса, колхозчилар териб, тозалаб терган бир гектар майдон учун 600 сўм оладилар. Бригадамизда 28 нафар киши бўлиб, улар ёрдамида майдонлар пешма-пеш тозаланмоқда. Ҳадича Усмонова, Бувойша Норбековалар оиласи бу ишда пешқадамликни қўлдан беришмаяпти. Ижарачилар билан тузилган шартномага кўра йил охирида бир гектар ер ҳосилдорлигини 26,5 центнерга етказган ижарачи, шу гектардан олинадиган даромаднинг 62 фоизидан манфаатдордир.

ОИЛАВИЙ ЗВЕНОДА

КИРОВ номли ўқув-тажриба хўжалигининг иккинчи бўлим далаларида ҳам мўл-кўл ҳосил етиштирилди. Бўлимда Александр Раҳимовнинг оилавий звеноси меҳнат қилади.

— Тўққиз гектар майдонда С-65-24 навли пахта етиштирилди,— дейди А. Раҳимов.— Мўлжалимиз бўйича ҳосилдорлик 30 центнердан ошади. Мавсум охиригача ўғлим билан биргаликда машинада 200 тонна пахта теришни ният қилганмиз.

Бўлимда 640 гектар майдон мавжуд. 22 та терим машинаси тиним билмай ишлаб турибди. Оилавий звено аъзолари ва қўл теримчилари пайкалларни тозалашни жадаллаштирмоқдалар.

У. ҲАМИДОВ.

● Акс садо ●

ҚАЧОНГАЧА УРУҒНИ ЧЕТДАН ОЛАМИЗ?

УСТА Содиқали ака асли олмослик. Бироқ яқин ўн йиллардан бери Оҳангаронда «Бирлик» ижара жамоасида деҳқончилик қилади. Унинг бригадаси кўпдан бери жамоанинг Якка шийпон мавзесида картошкачилик билан шуғулланади. Бундан икки йил аввал унинг бригадасига борганимда уста картошканинг мўллигидан суюниб гапирган, мени далама-дала айлантириб, ҳосилларини кўрсатган эди. Бу сафар борганимда унинг шашти пастроқ кўринди. Кечки картошка жуда сийрак чиқибди.

— Бизга уруғ жўнатувчилар вагонларга 60—70 тонналаб уруғ ортишган, бунинг устига йўлда вагонлар бир ойлаб тўхтаб турган. Шубҳасиз, вақт ўз ишини қилган: картошка уруғлари димиқиб кетган, аксариси чириган. Шунинг учун ҳам кечки картошка уруғлари анча сийрак бўлиб чиқди. Уруғ ёмон бўлгандан кейин ҳосил ҳам шунга яраша бўлади-да. Ҳе, аттанг, ғафлатда қолдик, ука.

Содиқали Раҳмонов 50 гектар ерда деҳқончилик қилади. Жамоа етиштирадиган 1,5 минг тонна картошканинг катта қисмини уста ва унинг шогирдлари етиштиради. Эртаги картошканинг ўзидан 250 тонна топширишибди. Яна шунча миқдордаги ҳосилни кечки картошкадан олишни мўлжаллашган.

— Картошка ҳам пахтага ўхшаган нарса, ҳар йили бир жойга экилаверса, ернинг танобини тортиб юборади, —, деди у.— Хўжаликда алмашлаб экишни жорий қилмаса бўлмайди. Эртаги картошкаларнинг ўрни бултур ғаллазор эди. Ҳосили яхши бўлди. Гектаридан 14—15 тоннага етказиб ҳосил олдик.

Дарҳақиқат, Оҳангаронда анчагина хўжаликлар картошка етиштирадилар. Уларнинг бирортасини фақат уруғ етиштирадиган жамоага ихтисослаштириш мумкин-ку, қачонгача Россия ёки Украинадан картошка уруғлари келтирилади? Агар ижара жамоаларидан бири уруғчиликка ихтисослашганда ҳам ноҳиядаги барча совхозларни картошка уруғи билан таъминлаши мумкин. Нафақат картошка уруғи, бошқа экинларнинг уруғларини етиштириш ҳам ўша жамоанинг зиммасида бўлади.

— Бу фикрни мен кўпдан бери айтиб келаман, аммо қулоқ соладиган одамнинг ўзи йўқ. Бултур озгина уруғлик олиб қўйгандик, эртаги картошка сифатида экдик. Кўрдингизми, ҳосили яхши бўлди, — деди Содиқали ака.

Ҳа, бу ерда эртаги картошкадан улкан хирмон уюлди. Саидаҳмад Аширматов, Валижон Раҳмонов, Аминжон Холмирзаев, Жуман Ҳайитбоев ва бошқа ижарачиларнинг пешона тери билан етиштирилган ҳосил Тошкент, Оҳангарон, Олмалиқ, Ангрен ва Янгиобод шаҳарларининг меҳнаткашларига армуғон этилди. Уларнинг аксариси деҳқон бозорларида ҳам сотилди. Ижарачиларнинг тадбиркорлиги натижасида бир центнер картошка ишлаб чиқариш олти-етти сўмни ташкил этди. Бироқ кечки картошкаларнинг сийрак чиққани уста Содиқали ака билан бирга бригаданинг бошқа аъзоларини ҳам ташвишга солаётир.

— Ҳамонки, хўжалигимиз картошкачиликка ихтисослашган экан, энди картошка экишда ҳам алмашлаб экишни жорий қилиш керак, — дейди уста ака. — Бу ерларга йилига бир хил экин экилавергани-дан сўнг ернинг кучи қоладими? Ундан ташқари боя айтганимдай, уруғни ҳам ўзимиз етиштирадиган бўлишимиз зарур. Сув масаласи ҳам чатоқ. (Бу ҳақда «Тошкент ҳақиқати» рўзномасидаги «Ким кафолат беради?» мақоласида тўғри масала кўтарилди).

Қулоқнинг охири бизнинг далаларимизга келиб тақалади. Агар шу нуқсонлар бартараф этилса, деҳқоннинг ҳам косаси оқаради. Аммо бу ишлар ҳамон биз учун орзу бўлиб қолаётир.

Қ. МЎМИНОВ.

● ШАХСИЙ ФИКР

УЛАРНИ «ГИЁҲВАНД» ДЕЙИШ МУМКИНМИ?

Эрталаб расмларимни тартибга солиб ўтирсам, телефон жиринглади, халқ суди раисининг овози эшитилди:

— Э, ука, ўзингиз керак эдингиз, соғлиқларингиз яхшими? Эртага гиёҳвандларнинг ишини кўрмоқчимиз, шуларни суратга олиб, рўзномага беринг, халқ кўриб қўйсин...

Эртасига халқ судига бордим. Уч кишининг жиноий иши кўрилаётган экан. «Дело»лар билан танишдим: «Фармонов Абдусалом, 1908 йилда туғилган, миллати ўзбек, Улуғ Ватан уруши ногирони, бир неча жанговар орден ва медаллар билан тақдирланган, Навоий номли жамоа хўжалигида куёви қарамоғида яшайди. Илгари судланмаган. 0,3 сотих ердаги пиёз орасига кўкнори экканֹ». «Қўзиева Янглиш, Охунбобоев номли жамоа хўжалигининг 2-участкасида яшайди, 1924 йилда туғилган, нафақа олади, илгари судланмаган. Ҳовлисидаги олма дарахти тагига кўкнори эккан. Участка вакили томонидан тўққиз бош кўкнори юлиб олиниб, ёқиб ташланган, акт тузилган». «Анорқулова Зеби, 1924 йилда туғилган, илгари судланмаган. У ҳам ўн олти тўп кўкнори етиштирган. Бу воқеа участка инспектори томонидан аниқланиб, холис гувоҳлар иштирокида йўқ қилинган...».

Айбловларни ўқир эканман, ўйланиб қолдим. Наҳотки, шу отахон-онахонлар гиёҳванд бўлишса?! Улар экан ўн-ўн беш туп кўкнори учун суд қилиш, жиноятчига чиқариш мумкинмикин? «Жиноятчи»ларнинг энг «кичиги» 67 ёшли Янглиш Қўзиева экан. Суд раиси «жиноятчи»ларнинг суратларини олиб, рўзномада чиқариш кераклигини айтди. Мен бу ишдан бош тортдим. Чунки биринчидан, қариялар кўкнорини шахсий бойлик орттириш мақсадида экишмаган. Иккинчидан, коллективлаштиришда фаол иштирок этган, жангоҳлардан ярим жон бўлиб қайтган отахонларнинг фарзандлари, қариндош уруғлари, эл-юрт ўртасида ўзларига яраша обрў-эътиборлари бор.

Судда қатнашдим. Тўғриси, қатнашмасам бўларкан. Урушнинг оғир ва қийин пайтларида йиғламаган отахон-онахонлар ўз фарзандлари, неваралари тенгги кишилардан йиғлаб туриб, «гуноҳ»ларидан ўтишни сўрашарди. «Гуноҳкор»ларнинг ҳар бирига икки йилдан қамоқ жазоси белгиланди. Лекин уларнинг кексалиги, биринчи марта жиноят қилаётганликлари ҳисобга олиниб, жазо бир йил муддатга кечиктирилди: ҳукм ижросини назорат қилиб бориш ноҳия ички ишлар бўлими ва судланувчилар яшайдиган қишлоқ кенгашлари зиммасига юклатилди.

Мен суд раисини қоралашдан йироқман, у қонунлар мажмуаси асосида иш кўради ва фақат Қонунгагина бўйсунади. Лекин ёзилмаган қонунларимиз ҳам бор-ку? Ота-боболаримиз кексаларга ҳамиша иззат-икром кўрсатиб келишган, айбларини кечиришган. Илгари кўкнори йўтал, шамоллаш, иситмани тушириш, қорин оғриғи, ич кетиш каби ўнлаб касалликларга даво сифатида ишлатилган. Ота-боболаримиз кўкнори ичиб, безорилик, жиноят қилганини эслай оласизми? Албатта, бу билан кўкнори экиб, ундан минг-минглаб фойда олаётган кишиларни оқламоқчи эмасман, балки, уларга қарши янада қатъийроқ курашиш керак. Лекин, ўн-ўн беш туп кўкнори экиб қўйган кексаларни суд қилиб, пешоналарига «гиёҳванд» деган тавқи лаънатни ёпиштириш шартмикин? Биринчи сафар улар огоҳлантирилса, «шу ишингиз ёшингизга ярашмайди», дейишса, отахон-онахонлар гапга кирмайдиган «безори»лардан эмас-ку, тушинишарди, бугунгидек эл олдида юзлари шувит бўлмасди.

Ишга ярамайдиган, бир бурда нонларини ямлаб ютолмайдиган нотовон кексаларни суд қилган билан жиноятчилик, гиёҳвандлик камайиб қолмайди. Аксинча, ашаддий гиёҳвандлар дўппиларини яримта қилиб юришибди, рэкетчилар «Пул керакми ёки жон?» дея бир бояқишнинг биқинига пичоқ тирашяпти, бойвачча чайқовчи-олибсотарлар ёпиқ бозордан очиғига ўтишган. Охунбобоев номли жамоа хўжалигидан бир кечанинг ўзида ўн икки бош молни ўғирлаб кетишди.

Рўзномамиз собиқ бош бухгалтери З. Н. Ставропольскаяни ўз онамиздек ҳурмат қиламиз. У бир гапни кўп такрорлайди:

— Биз келган йиллар бу ерларда эшикларни қулфлаш одати йўқ эди. Кеч бўлиши билан кўча юзидаги расталарни чий билан тўсиб кетишаверарди. Дўкончаларда тилла буюмлар, ҳар хил жиҳозлар бўларди. Ўша пайтда дўконни ўғри уриб кетибди, деган гапларни эшитмасдик...

Энди чий билан тўсиладиган дўконлар йўқ, йирик-йирик магазинларга ниҳоятда сезгир мосламалар ўрнатилган, қўлингиз тегиши билан бутун маҳаллани оёққа турғизади. Милтиғини қучоқлаб ётадиган қоровуллари ҳам бор. Шунда ҳам ўғрилар эпини қилиб, шилиб кетишяпти. Нима учун? Чунки баъзан ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари арзимаган ишлар билан ўралашиб қолишяпти. Агар йирик кўкнори-фурушлар гуруҳи устидан жиноий иш қўзғатилганда, хавфли гиёҳвандлар қора курсига ўтказиб қўйилганда, уларнинг суратларини олиб, қора қилмишлари тўғрисида ёзган бўлардим. Лекин бегуноҳликлари юз-кўзларидан билиниб турган нуроний қариялар номини қора қилолмайман.

Акбархон ИКРОМОВ,
Пискент районидаги «Меҳнат байроғи» рўзномаси суратчиси.

ИСРОФГАРЧИЛИККА ЙЎЛ ҚЎЙМАЙЛИК

МАКТАБЛАРИМИЗДА таълим-тарбия бериш жараёнида ўқувчиларга тежамкорликни ўргата бориш ҳозирги куннинг асосий талаби бўлиб қолмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтишга тайёргарлик қизғин олиб борилаётган, маҳсулот танқислиги сезилиб турган ҳозирги вақтда иккиламчи хом ашёни қайта ишлаш йўли билан катта иқтисодий самара кўриш мумкин. Ана шундай хом ашёлардан бири металл парчаларидир.

Жаҳондаги бирорта мамлакат бизчалик металл исрофгарчилигига йўл қўймаса керак. Натижада мамлакатимизда кўплаб металлургия заводлари куну-тун металл ишлаб чиқарсалар ҳам доимо унинг танқислиги сезилиб туради. Ана шу танқислик туфайли жумҳуриятимиздаги юзлаб қишлоқлар аҳолиси қувурлар етишмаслигидан ёки умуман йўқлигидан газ, сув таъминотидан маҳрум бўлишмоқда.

Жумҳуриятимиз Президенти И. Каримовнинг халқимиз, айниқса қишлоқ меҳнаткашларини турмуш даражасини яхшилаш, уларни ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашга қаратилган дастурининг бажарилиши ҳам ана шу хом ашёга боғлиқдир.

Яқинда Бекобод металлургия заводи темир қувурлар ишлаб чиқаришни бошлабди. Металлургларнинг асосий хом ашёси биз йиғиб топширадиган металлом эканлигини яхши биламиз. Азиз ўқувчилар, билим юрти талабалари! Шунинг учун бирор жойдаги қолиб кетган темир-терсакларни қолдирмай топширсак, жумҳуриятимиз иқтисодини мустаҳкамлашга салмоқли ҳиссамизни қўшган бўлардик.

Даврон ТЕМИРОВ,
Бўка ноҳиясидаги Бобур номли мактаб ўқитувчиси.

• *Хайрия ҳафтаси* •

АРГЕНТИНАЛИКЛАР СОВҒАСИ

ХАЛҚИМИЗДА эътиборга муҳтож, меҳрга ташна кишиларга мурувват кўрсатиш, уларга ёрдам қўлини чўзишдек олижаноб удумлар бор. Бугунги кунда инсоний қадр-қимматлар, оқибатлар тикланаётгани, миллий қадриятларимиз қарор топаётгани ҳам инсонлар ўртасидаги меҳр-мурувват ришталарининг боғланаётганидан далолатдир.

Яқинда Тошкент шаҳрининг Акмал Икромов районидаги Акмал Икромов маҳалласининг «Нуроний» чойхонасида ўтган йиғин ҳам ана шундай инсоний меҳр-оқибатларга, хайру эҳсон ва саховатларга бағишланди. Бу кун мазкур маҳалла гузарига йиғилганлар саҳий қалб эгаси бўлган халқимизнинг иқтисодий мушкулликларга қарамай, инсонпарварликни ёдидан чиқармай, бева-бечораларга, кам таъминланган, шароити оғир оилаларга ҳамон ёрдам қўлини чўзаётганига яна бир карра гувоҳ бўлишди. Шунингдек, бу йиғинда ўзбек халқининг бошқа мамлакатлар билан дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаб бораётганининг далили сифатида узоқ Аргентинадан келган тинчлик учун курашаётган Аргентина миллий комиссияси юборган туҳфалар ҳам эгаларига топширилди.

— Бугунги бозор иқтисодиётига ўтилиши билан боғлиқ қийинчиликлар ҳар бир ўзбек хонадонига ҳам ўз таъсирини кўрсатгани рост, — дея сўз бошлади йиғинни очган Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашининг маҳалла ва уй комитетлари билан ишлаш доимий комиссияси раиси, Тошкент шаҳар Кенгаши депутати Шукур Темуров. — Бинобарин, шундай шароитда иқтисодий жиҳатдан қийналган, боқувчиси йўқ, ногирон ва ёрдамга муҳтож кишиларни суяш, уларга хайр-эҳсон қўлини чўзиб, мурувват кўрсатиш халқимизга хос фазилат. Ўзбекистон Жумҳурияти Тинчлик жамғармаси ҳам сўнгги вақтларда ана шундай олижаноб, хайрли ишларга қўл урмоқда. Бу хайрия тадбири ҳам жамғарманинг Тошкент шаҳар бўлими ҳамда Тошкент шаҳар хотин-қизлар комитети ташаббуси, уларнинг саъй-ҳаракатлари билан ташкил этилди.

Шундан сўнг сўзга чиққан Тошкент шаҳар хотин-қизлар комитети раисининг муовини, шаҳар Кенгашининг маҳаллалар ва уй комитетлари билан ишлаш доимий комиссияси аъзоси, шаҳар кенгаши депутати Холида Қодирова ҳам шаҳар хотин-қизлар комитетининг маҳаллаларда истиқомат қилувчи хотин-қизларга алоҳида эътибор қаратаётгани хусусида тўхталди.

Ўзбекистон Жумҳурияти Тинчлик жамғармаси раиси, СССР халқ артисти Сора опа Эшонтўраева жамғарма фаолияти ва амалга оширилаётган ибратли ишлар ҳақида гапириб, Тинчлик жамғармаси учун ҳисса қўшаётган серҳиммат ҳамшаҳарларимиз номини алоҳида тилга олиб ўтди.

Жамғарманинг Тошкент шаҳар бўлими раиси муовини Муаттар Пўлатова жамғарма пулларининг ҳаммаси фақат хайрли ишлар учун сарфланаётгани, сўнгги пайтда хориждан ҳам турли ёрдамлар келиб турганлигини, хусусан яқинда аргентиналик дўстларимиз жамғарма номига 200 дан зиёд хайрия совғалари юборганликларини ва унинг бир қисми туҳфа қилиб, бу ерга олиб келинганини айтди.

Шу куни районнинг элликдан зиёд кўп болалик оилаларига мана шундай совғалар топширилди. Мукаррам Қудратова, Хадича Юнусова, Хури Фозилова, Саодат Ҳикматова, Риҳси Раупова, Кимё Қаюмова, Санобар Хайитбоева, Қорабой Рихсиевлар оиласи шулар жумласидан.

— Юртимиз тинч ва обод бўлсин, дўстлигимиз мустаҳкам бўлаверсин, меҳр-оқибатларимиз аримасин. Сийлаб келганингиз учун минг раҳмат, — дея маҳалла аҳли номидан миннатдорчилик изҳор этди Қорабой ака Рихсиев.

Шундан сўнг маҳалладаги кам даромадли икки оилага жамғарма томонидан палос совға қилинди.

Райондаги Абдулла Қодирий номидаги маданият уйи қошидаги «Дурдона» халқ бадиий дастасининг чиқиши, улар ижросидаги дилрабо куй ва қўшиқлар йиғинга янада ўзгача файз киритди.

З. ДЎСТМУҲАМЕДОВА.

МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

ЯНГИ НАШРИЁТ

«Наврўз» янги нашриёти истеъдодли ёш адиблар, шоирлар, адабиётшунослар, драматурглар ва танқидчиларнинг ижодини оммалаштиришга мўлжалланган. У Тошкент вилоят матбуот комитети ҳомийлигида тузилди.

«Наврўз» фаолияти ўз харажатларини ўзи қоплашга мўлжалланган. Муаллифлар бу ерда ўз асарларини ўз пуллари ҳисобига нашр эттирадилар.

КОНИБОДОМДА ЎЗБЕК МАДАНИЯТИ МАРКАЗИ

Тожикистондаги Конибодом шаҳрида ўзбек маданият маркази очилди. Бу ерда 54 мингдан ортиқ ўзбеклар яшайди. Янги бирлашма уларга ўзбек халқининг маданияти, санъати, рақслари, қўшиқлари, адабиёти маънавий бойликларидан баҳраманд бўлишга, ватандошлари билан учрашишга имкон беради. Ҳозир Тошкент, Самарқанд ва бухоролик таниқли артистлар, машшоқлар билан учрашувлар режалаштирилди, адабий кечалар тайёрланмоқда.

(ЎзТАГ).

ЭЪЛОНЛАР, МАЪЛУМОТЛАР, БИЛДИРИШЛАР

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД»

Урта Осиё ҳудудидаги ягона иқтисодий нашр ҳисобланади.

«Ҳаёт ва иқтисод» — асосан ишбилармонларнинг бизнесмен ва менежерларнинг, иқтисод билан шуғулланувчи олимларнинг, талабаларнинг, ўқувчиларнинг ойномаси.

Ойнома саҳифаларидаги шарқ иқтисодиёти тарихи зарварақларидан, бугунги иқтисодий аҳвол ҳақидаги маълумотлардан хабарсиз қолмай десангиз

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД» ОЙНОМАСИГА ОБУНА БЎЛИШГА ШОШИЛИНГ!

Ойномага обуна «Матбуот уюшмаси» агентликлари ёки алоқа бўлимларида чекланмаган миқдорда қабул қилинмоқда.

«Ҳаёт ва иқтисод»нинг йиллик обуна нархи — 8 сўм 40 тийин, ярим йиллиги 4 сўм 20 тийин, уч ойлиги эса 2 сўм 10 тийин.

Шуни эслатиб ўтамизки, 1992 йилда ойнома обуначи учун 70 тийин, сотувда эса икки баравар қимматроқ — 1 сўм 50 тийин бўлади.

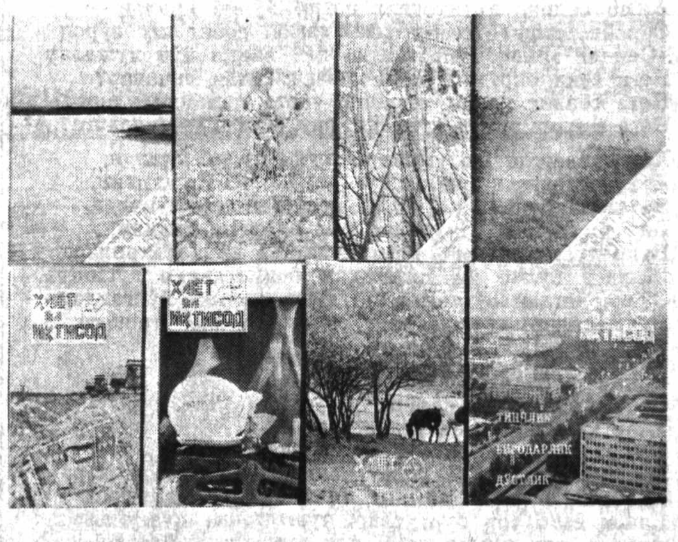

Обуна варағини тўлғизаётганда нашр рақамини ёзишни унутманг: 75481.

БИЛАСИЗМИ?

● **РАНГЛИ** ва қиммат тошлар, уларнинг турлари ва конларининг бойлиги бўйича Ўзбекистон Уралга тенглаша олиши мумкин. Ўзбекистон ҳудудидаги 250 дан ортиқ конлардан 20 дан кўп рангли тош турлари топилган. Ўзбек тошлари билан Москва, Ленинград, Свердловск ва чет эллик заргарлар кўпдан бери қизиқиб келадилар.

● **ЎЗБЕКИСТОН** гранит ва мармарга бой. Ўзбек мармари билан Нью-Йорк ва Париждаги халқаро кўргазмаларнинг павильонлари безатилган. Италиялик ҳайкалтарош ва меъморлар ўзбек мармари ҳақида эшитиб, у билан қизиқиб қолишди. Ўзбекистонда қордек оппоқ ва тим қора ранглардаги мармар конлари мавжуд. Жаҳонда пейзаж мармари топиладиган жойлар кўп эмас. Ўзбекистонда эса пейзаж мармарининг конларини кўплаб учратиш мумкин.

● **ШАХМАТ** бундан 2 минг йил илгари Ҳиндистонда пайдо бўлган...

● **ОДАМЛАР** 5 минг йил олдин ҳам соқол ва соч олишда устарадан фойдаланишган экан. Мессопотамияда археологлар тошдан ясалган ўткир устара топдилар. Унга 5 мингдан ортиқ йил бўлган экан.

• *Футбол. Олий лига*

АРМИЯЧИЛАР ҲАММАДАН КУЧЛИ

Яна тўрт кундан сўнг мамлакат биринчилиги ниҳоясига етади. Айнан ўша куни «Пахтакор» тақдири ҳал бўлади. Афсуски, биз ана шундай қийин вазиятда севимли командамизни қўллаб-қувватлай олмаймиз. Бунинг устига ҳамма нарса ҳам «Пахтакор»га боғлиқ эмас. Куз келиб, «жўжани санайдиган пайт» келганда барча воситалар ишга тушади. Мавсум охирига келиб кимнинг очколари «чўғи камайган» бўлса, режани уддалаб қўйганлардан «қарзга» олиб туради — бунинг учун ё қарз олаётган қарз бераётганга талаб қилинган нарсани беради ёки томонлар «бартер» усулига келишадилар, яъни «бу йил мен сенга, келаси йил сен менга» қабилида. Бу ҳақда қанча гапирилмасин, лекин бундай шартлашувчиларни ушлаш қийин. Шунинг учун ҳам бу ерда тахминдан нарига ўтаолмаймиз.

Якшанба куни бўлиб ўтган учрашув натижаларини аввалдан билиш қийин эмас эди. Олий лигани тарк этишга шайланаётган харьковлик футболчиларга ватандошлари — «Металлург» жамоаси ёрдамга келди. Улар ўртасида ўзаро учрашув «Металлист» ғалабаси билан якунланди — 3:1. Мавсум давомида оқсаб келаётган Владикавказнинг «Спартак» командаси эса ҳақиқий мўъжиза яратди. Спартакчилар Минскда маҳаллий «Динамо»ни 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Донецкнинг «Шахтёр» командаси учун очко керак эмас — кучли олтиликка ҳам кира олмайди, қуйи лигага тушиб кетиш хавфи ҳам йўқ. Улар қабул қилган Киев динамочилари эса бронза медали учун кураш олиб боришаяпти. Мантиқ: «Шахтёр» — «Динамо» (Киев) — 1:2.

Ҳар қанча ҳаракат қилишмасин, «Пахтакор» футболчилари Одессада «Черноморец»га қарши ҳеч нарса қила олмадилар. Совриндорлар сафига интилаётган «Черноморец» 2:0 ҳисобида устун келди. Тошкентдаги мағлубиятдан сўнг ўзига кела олмаган Москванинг «Спартак» командаси яна бир учрашувни бой берди. Уларнинг «Торпедо» билан ўйинида ҳисоб 1:1 бўлиб турган пайтда спартакчи Карпин пенальтидан фойдалана олмади. Торпедочи Тишковнинг аниқ зарбаси автозаводчиларга 2:1 ҳисобида ғалаба келтирди.

Худди ўша пайтда Москвада яна бир ўйин бўлаётган эди. МАСК футболчилари ҳамшаҳарлари — «Динамо» жамоаси дарвозасига фақат битта тўп киритдилар. Лекин армиячи Галяминнинг ана шу тўпи МАСК футболчилари учун олтинга тенг келди. Улар муддатидан олдин чемпион бўлишга эришиб, ҳозирги кунда ҳаммадан кучли эканликларини исботлашди. «Спартак» ҳам кейинги учрашувдан қатъий назар, кумуш медаль эгаси бўлди. Бронза медали кимга насиб қилиши 2 ноябрь куни «Торпедо» — «Динамо» (Киев) учрашувида аниқланади.

«Локомотив» олий лигани тарк этган биринчи команда бўлди. Унинг шериги 2 ноябрь кунги бўладиган «Днепр» — «Пахтакор», «Металлист» — МАСК ҳамда «Локомотив» — «Спартак» (Владикавказ) ўйинларидан сўнг аниқланади.

29-турнинг қолган учрашувлари қуйидаги натижалар билан якунланди. «Локомотив» — «Арарат» — 0:0, «Днепр» — «Помир» — 1:2.

Аброр ХУЖА.

МУСОБАҚА ЖАДВАЛИ

	Ў	Ю	Д	М	Т	О
1. МАСК	29	17	9	3	55—29	43
2. «Спартак» М	29	16	7	6	55—29	39
3. «Динамо» К	29	13	9	7	43—33	35
4. «Торпедо»	29	12	10	7	35—20	34
5. «Черноморец»	29	9	16	4	38—24	34
6. «Динамо» М	29	11	7	11	40—40	29
7. «Арарат»	29	11	6	12	29—36	28
8. «Динамо» Мн	29	9	10	10	29—31	28
9. «Днепр»	29	9	10	10	30—33	28
10. «Помир»	29	7	13	9	28—31	27
11. «Шахтёр»	29	6	14	9	31—38	26
12. «Металлург»	29	9	7	13	26—36	25
13. «Спартак» Вл	29	8	8	13	31—40	24
14. «Пахтакор»	29	8	7	14	34—44	23
15. «Металлист»	29	7	9	13	29—41	23
16. «Локомотив»	29	5	8	16	17—45	18

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЭСКИ НОМ САҚЛАБ ҚОЛИНДИ

● БРЮССЕЛЬ. Бельгия пойтахтининг марказий кўчаларидан бирининг номи аввалги ҳолида сақланиб қоладиган бўлди. У Сталинград кўчаси деб аталарди. Брюссель муниципал Кенгаши бу шоҳ кўчани Горбачев номи билан аташ тўғрисидаги таклифни рад этди. Бу таклифни илгари сурган депутатлар ўз мақсадларини СССРнинг ҳозирги Президенти мамлакатда туб ислоҳотлар жараёнини бошлаб бергани, Сталин эса кўпдан-кўп жиноятлар ҳамда хору-зор қилинган миллионлаб кишиларнинг ҳаёти учун жавобгар эканлиги билан асослаган эдилар.

Бироқ Кенгаш аъзоларининг кўпчилиги бу фикрга қўшилмади. Брюссель бургомистри Эрве Бруон мунозарага якун ясаб таъкидлаганидек, «Сталинград» сўзи фақат мустабид ҳокимиятни эслатибгина қолмай, бошқа бир диктатура — фашизм устидан қозонилган ғалабанинг рамзи эканини таъкидлади.

ЧЕКИШ ТАЪҚИҚЛАНДИ

● МАСЕРУ. Жанубий Африка соғлиқни сақлаш ва одам ресурсларини ривожлантириш (САДХР) бошқармаси ўзига тобе барча муассасаларда чекишни тақиқлаб қўйди. САДХР ходимларининг Преторияда эълон қилинган «ахлоқнома»сида Жанубий Африка жумҳуриятида чекишга қарши ўтказилаётган умуммиллий кураш кампанияси доирасида хусусан шу ҳукумат ташкилотининг хизматчилари «бошқаларга шахсий намуна кўрсатишлари керак». САДХР ходимларига эндиликда «ўз ҳузурларига келувчилар билан учрашиши мумкин бўлган ҳамма жойда сигарета билан пайдо бўлиш» тақиқлаб қўйилган.

Бошқарма иш хоналарида, мажлис залларида, лифтларда, Жанубий Африка жумҳуриятининг барча ҳукумат идоралари ва муассасалари йўлакларида чекишни тақиқлашга даъват этди.

ТОШКЕНТ МОТОР ЗАВОДИ

Италия ва Германия фирмаларининг маҳсулотлари бўлган двигатель йиғиш автомат линияларида ишлаш учун юқори малакали мутахассисларни

ИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

— Цех ва конструкторлик бюроларининг бошлиқлари;

— барча тоифадаги муҳандис — конструкторлар ва технологлар, механиклар, энергетиклар, электрончилар, омилкор усталар;

— рақамли дастур билан бошқариладиган дастгоҳларнинг ишчи-операторлари, автоматик линиялар ва агрегат дастгоҳларининг оператор-созловчилари рақамли дастур билан бошқариладиган электрон системали дастгоҳлар, назорат ўлчов асбоблари ва автоматика чилангарлари, чилангар-таъмирловчилар.

Завод керакли пайтда ушбу мутахассисларни шартнома асосида малакасини ошириши ва ўқитишни ташкил қилади. Ўқиш заводда ёки «ҚАМАЗ», «ВАЗ», «ГАЗ» ва бошқа қардош корхоналарда ўтказилади. Ўқиш муддати — 2 ойгача. Ўқиш даврида ўртача ойлик иш ҳақи сақланиб қолади, сафар йўлланмаси чиқимлари тўланади.

Халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш кенгайганлиги муносабати билан завод қуйидаги касбларга тезда ишга қабул қилади:

— токарлар, йўнувчилар, штамповчилар, газ электрпайвандчилар, чилангар-асбобсозлар, токарлик автоматларини созловчилар, механика йиғув ишлари чилангарлари, чилангар-таъмирловчилар, силлиқловчилар, эритувчи-қуювчилар, техник назорат бўлими назоратчилари, ўровчи-консерваловчилар, бўёқчилар, «Е», «Д» тоифали ҳайдовчилар, автокранчилар ва бошқалар.

Мутахассисликка эга бўлмаганлар завод ёки автомобиль, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги вазирлигининг Минск, Владимир ва бошқа шаҳарлардаги қардош корхоналарида 2 ойдан — 6 ой муддатгача ўқиб ўрганишлари мумкин.

Иш ҳақи — 400 сўмдан 1000 сўмгача.

5 йил ичида уй-жой билан таъминланадилар, хусусий уй-жой қуриш учун ер участкалари ажратилади. Ёлғизлар учун ётоқхона бор.

Заводга (Тошкент шаҳрида) 30, 110, 12-автобуслар; 192-маршрутли такси билан бориш мумкин.

«Тошкент мотор заводи» бекати («Бахт» кўли яқинида).

Кадрлар бўлимининг телефони — 98-47-77.

• *Шифокор огоҳлантиради*

СПИД—ХХ АСР ЎЛАТИ

Дунёни таҳликага солаётган СПИД касали бизнинг асримиз охирида пайдо бўлиб, ўлат каби ҳозирги вақтда ер юзидаги барча мамлакатларга тарқалган. У қисқа вақт ичида саратон (рак), юрак-томир касалликларини кейинги ўринларда қолдирди ва бутун жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ВОЗ) учун биринчи галдаги муаммо бўлиб, инсониятга хавф туғдирмоқда. Бу ташкилотнинг 1991 йил 31 январгача бўлган маълумотларига қараганда дунёнинг 160 мамлакатида 330 минг бемор рўйхатга олинган.

Ўзбекистон республикасида бу касал билан оғриган 3 киши рўйхатга олиниб, унинг 2 нафари ажнабий талаба, шундан фақат 1 киши гомосексуалист бўлган совет фуқаросидир. СПИДни ВИЧ инфекцияси атамаси билан айтиш тўғри бўлади, чунки бу касални фақат шу вирус қўзғатиб, одам организмининг барча вирус ва инфекцияга қаршилик кўрсатиш қобилиятини пасайтиради.

Натижада одам ўзини ҳар хил инфекция ва баъзи бир хавфли ўсма касалликлардан ҳимоя қилолмайди. Касаллик бир қанча ой ёки йил давомида секин ривожланади. Касалнинг асосий ва ягона белгиси — лимфатик бўғинларнинг бир қадар катталашишидир. Сўнгра беморда ҳарорат кўтарилади, ичак фаолияти бузилади, терлаш ва озиш бошланади. Кейинчалик ўпка шамоллайди, тери йирингли ва герпатик жароҳатланади, сепсис ёки қон заҳарланади, хавфли ўсма касаллиги бошланади. Буларнинг ҳаммаси беморнинг вафотига олиб келади.

ВИЧ инфекцияси вируси одам баданининг ички қисмида жойлашиб кўпаяди, шунинг учун ҳам бу касаллик бемордан ёки турли хил клиника шароитида ва клиникадан ташқи ҳолатларда вирус ташувчидан юқади. Чунки вирус асосан қонда одамнинг шаҳват, қин (дилак) каби ажратиб чиқарадиган суюқликларидан тўпланади.

Соғлом одамга бу касаллик кўп ҳолларда жинсий алоқа орқали, шунингдек тиббий муассасаларда қон қуйиш ва тозаланмаган, ифлос асбоблардан такрорий фойдаланиш вақтида ҳамда одам аъзоларини кўчириб ўтказиш вақтида юқади.

Вирус тарқалишининг учинчи йўли — бемор онадан янги туғилган чақалоққа бу касаллик ўтиши мумкин.

Ҳозирги кунда ВИЧ инфекцияси билан асосан гомосексуалистлар, пала-партиш жинсий алоқа қилувчи шахслар, гиёҳвандлар, касал онадан туғилган болалар, тиббий муассасаларда кўп марта гемотренсфузни олган беморлар касалланадилар. Юқорида кўрсатилган аҳоли табақаларида бу касалнинг учраш хавфи кучли бўлганлиги учун улар мажбурий тариқада текширишдан ўтказилиши лозим.

ВИЧ инфекцияси билан касалланган беморларнинг ҳаммаси бу касалнинг олдини олиш ва даволаш юзасидан самарали воситаларнинг йўқлиги туфайли ҳаётдан кўз юмадилар.

Ўзбекистон республикаси 1991 йил 14 июлда «СПИД касаллиги профилактикаси» ҳақида қонун қабул қилди. Бу қонунга асосан ВИЧ инфекцияси аниқланса шифокорлар томонидан сир сақлаш кафолати берилади, ошкор қилувчилар эса жазоланади. Шунингдек Ўзбекистон республикаси бошқа иттифоқдош республикалар фуқароларига ва Ўзбекистон ҳудудида истиқомат қилувчи ажнабийлар ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга СПИД касаллиги бўйича тиббий кўрикдан ўтиш ҳуқуқи берилади.

Тиббий муассасалар зиммасига кўрикдан ўтувчиларни ҳамда тиббий ходимларнинг хавфсизлигини таъминлаш мажбурияти юклатилган.

СПИД касалининг олдини олиш ва унга қарши курашни кучайтириш мақсадида Тошкент вилоятида ташкил қилинган марказ ва унинг қошида махсус лаборатория ишлаб турибди. Бу марказга қарашли вилоятнинг 5 шаҳри — Чирчиқ, Олмалиқ, Ангрен, Бекобод ва Янгийўлда текширишхоналари тармоқлари мавжуд бўлиб, бунда тиббий кўрикдан ўтиш ва шифокордан тегишли маслаҳат олиш мумкин.

Бундан ташқари СПИДга қарши кураш ва унинг профилактикаси бўйича ташкил қилинган марказ (Тошкент вилояти, Дархон қўрғони, Оқолтин касалхонаси) ва вилоят тери-таносил касалликлари диспансери қошида (Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 104-уй) аноним текшириш ёки «Ишонч хонаси» очилди. Хоҳловчилар исм-шарифи, иш ва яшаш жойини айтмасдан текширишдан ўтиши ва натижасини телефон орқали олиши мумкин.

СПИД касали билан оғришнинг олдини олишда соғлом турмуш қоидаларига риоя қилиш, тасодифий жинсий алоқалардан сақланиш лозим. Гомосексуалист, гиёҳванд ва дуч келган шахслар билан жинсий алоқа қилиш ҳам бу касалликнинг тарқалишига сабаб бўлади.

Эмлашда доимо зарарсизлантирилган, иложи борича бир бор қўлланувчи дориналардан фойдаланиш керак. Агар сизда ўз соғлиғингизга шубҳа туғилса, дарҳол шифокорга мурожаат қилинг.

СПИДга қарши курашнинг самараси барчанинг биргаликдаги уюшқоқлиги ва изчил ҳаракатига боғлиқдир.

Р. МАШАРИПОВ,
Тошкент вилояти Давлат бош санитар врачи.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354, эълонлар бўлими — 325727.

● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 21.20. 44 минг нусха босилди.